

SÅ SKA SPRÄNGOLYCKKORNA STOPPAS

BYGGGNADS ARBETAREN

AVSLÖJANDE

Billig och **DYR**
skruvdragare
lika under skalet

LURAD på lönen
hos mc-busar

8 tips för att må
bättre på bygget

DE PLATSAR PÅ

LÖNETOPPEN

JM-ANSTÄLLDA TJÄNAR BÄST BLAND BYGGJÄTTARNA

SNABBAST

på byggnyheter

Nu går det att läsa varje nummer av Byggnadsarbetaren på vår hemsida. Samtidigt fortsätter den dagliga nyhetsbevakningen av byggfrågor. Här kan du alltid läsa det senaste om din bransch. Läs, tipsa och delta i debatten på

WWW.BYGGNADSARBETAREN.SE

annons Grabber

Kenneth Petterson
chefredaktör,
ansvarig utgivare
08-728 49 70
070-607 56 97

kenneth.petterson@byggnadsarbetaren.se

Anki Wetterstål
debattredaktör
08-728 49 71
070-664 49 00

anki.wetterstal@byggnadsarbetaren.se

Katarina Connheim
allmänreporter,
nyhetsansvarig
08-728 49 87
070-627 60 84

katarina.connheim@byggnadsarbetaren.se

Nina Christensen
allmänreporter
webbansvarig
08-728 49 79
070-246 87 06

nina.christensen@byggnadsarbetaren.se

Ingemar Dahlkvist
arbetsrätt, löner
08-728 49 72
070-607 56 91

ingemar.dahlkvist@byggnadsarbetaren.se

Margite Fransson
arbetsmiljö, hälsa
08-728 49 74
070-607 56 89

margite.fransson@byggnadsarbetaren.se

Elin Jönsson
allmänreporter
08-728 49 98

elin.jonsson@byggnadsarbetaren.se

Cenneth Niklasson
allmänreporter
08-728 49 76
070-607 56 92

cenneth.niklasson@byggnadsarbetaren.se

Johan Sjöholm
allmänreporter
08-728 49 73
070-65162 59

johan.sjoholm@byggnadsarbetaren.se

Anki Sydegård
reportageansvarig
08-728 49 77
070-607 56 87

anki.sydegard@byggnadsarbetaren.se

**TS-kontrollerad
upplaga 2005:** 131 600

Telefon: 08-728 49 00

Postadress: 106 32 Stockholm

Besöksadress: Hagag. 2, 4 tr, Sthlm

Adressändring, medlem i Byggnads:
Kontakta din lokala avdelning

Prenumeration: edb, telefon 08-
619 35 93 **Pris, helår:** 297 kr

Annons: Swartling & Wranding Media,
telefon 08-545160 67

Repro: Grafit

Tryck: Sörmlands grafiska, Quebecor

BYGGBROTT**HAN LURADES
PÅ LÖNEN
AV MC-BUSAR**

Ove vågade inte tacka nej till jobbet. När lönen uteblev visade det sig att han anställdes av en medlem i ett ökänt mc-gäng.

SID 20-22

ARGENTINA**HÄR BYGGS LYXHUS
MED KATTDUSCH**

SID 16-19

8 TIPS FÖR ATT MÅ BÄTTRE PÅ BYGGET

SID 14-15

LÖNELIGAN**DE TJÄNAR
BÄST BLAND
STORBOLAGEN**

SID 8-13

AVSLÖJANDE**BILLIG OCH DYR
SKRUVDRAGARE
LIKA UNDER SKALET**

SID 28-29

Sprängolyckor ska stoppas

BYGGNYTT/ En rad sprängolyckor har inträffat på Botniabanan. Nu tvingas beställaren att betala vite varje gång riskbedömningen saknas i projekteringen. SID 23

DEBATT SID 4-5**"Låt inte fördomarna stå
oemotsagda i boden"**

"En gränsöverskridande arbetsmarknad är en naturlig följd av globaliseringen".

GREJER & GREPP SID 30**Tät fog med ny spruta**

Ny, luktfri metod för golvläggare.

BYGGFOLK SID 34-35**Här kan arbetare
köpa villa billigt****BYGGFOLK** SID 32-33**Snickare
i trance
av datamusik**

Fredrik Lindblom drömmer om att få ge ut en vinylplatta med "smutsigt" ljud.

5 FACKET &**5 FOTBOLL** SID 7**Leif snackar in
folk i facket**

FRÅGAN

Lyfter du tungt på jobbet?

Lars Igelström, 30, maskinförare, Stockholm

– Ja, jag lyfter flera ton, fast med maskinens hjälp. Det är få gånger jag lyfter tungt med vanlig handkraft. Det är också ofta stressigt och då kanske man inte alltid tar sig tid att använda hjälpmedel. Men man är mer medveten nu än tidigare. För 20-30 år sen gnällde man inte, då tog man i. Det finns också bättre hjälpmedel nu än förr.

Håkan Lindbäck, 42, snickare, Kalix

– Ja, det går inte att undvika tunga lyft i det här jobbet. Men jag har inte den kraften, utan är tvungen att använda hjälpmedel. Jag tror inte att de som är stora och starka lyfter själva för att visa hur starka de är, utan för att det inte finns hjälpmedel. Det räcker att ha fel ställning när man lyfter så kan man skada sig.

Timo Merkkiniemi, 51, armerare, Stockholm

– Ja, ibland. Men då använder jag kran och andra arbetskamrater får hjälpa till att bära. Det går inte att försöka själv. Då kan man skada sig. Det finns alltid hjälp att få där jag jobbar. Det är bara att säga till jobbarkompisarna. Jag tror inte att det skiljer så mycket på stora och små företag hur de tänker arbetsmiljömässigt.

Rädsla och misstro gynnar ingen

● Svar till Sören Stark under rubriken "Vi förblöder inom EU" i Byggnadsarbetaren nr 3.

Han skrev i sin insändare om den nya arbetsmarknaden i Europa och vilka konsekvenser den får för oss i Sverige. Jag skulle här vilja bemöta vissa av hans ståndpunkter i ämnet.

Om du står fast vid din åsikt att du inte alls vill se några utländska arbetare i Sverige, vill jag inledningsvis klargöra att jag verkligen inte håller med dig.

EU:s nya arbetsmarknad har öppnat för utländska företag som nu lättare kan lägga anbud på entreprenader i Sverige. Själva meningen med att lägga anbud är att kunna visa för kunden att vi kan utföra det arbete denne efterfrågar billigast. Det ligger alltså inget konstigt i att de försöker pressa priserna.

Om dessa nya regler dock får till följd att din och min lön dumpas håller jag med dig om att något är fel.

Men vad är egentligen fel, vad grundar det sig på och vad kan vi göra för att motverka detta?

Jag anser att alla människor föds jämlika och ska ha samma möjligheter att uppfylla sina livsmål för att uppnå lycka och välbefinnande. Detta är min starka övertygelse!

Följaktligen leder detta till att det ska vara fritt för var och en att besluta var man vill bo och var man vill arbeta.

Om en människa, som bor i ett fattigt land och tjänar omkring 15 kronor i timmen, plötsligt får möjlighet att åka utomlands och tjäna tre till fyra gånger så mycket för att utföra i princip samma arbete, kan du verkligen klandra denne för att han tar sitt livs chans att förändra sin livssituation till det bättre?

Kan du verkligen klandra en människa som med ärligt arbete försöker skapa sig en bättre framtid?

En mer öppen och gränsöverskridande arbetsmarknad är en

KENNETH PETTERSON

naturlig följd av den globalisering som pågått i hela världen sedan kalla krigets slut. Jag som tillhör den nya generationen, som du själv talade om, är för min egen del helt förvissad om att både globaliseringen och kapitalismen är saker som gagnar oss alla och som bör befrämjas.

Att försöka motverka expansiva marknader och utbyten över gränserna är ett dåraktigt projekt som är dömt att misslyckas.

De människor som ändå tycker att detta verkar vara eftersträvarsvärt och intressant kan med fördel ansluta sig till exempelvis Sverigedemokraterna och deras verklighetsfrånvarande politik.

Vad anser då jag att vi bör göra för att motverka social dumpning?

Som jag nämnt tidigare i en insändare anser jag att samarbete är nyckelordet. Eftersom villkoren för arbetsmarknaden nu förändras kräver detta att parterna anpassar sitt arbete efter de nya reglerna. Det gränsöverskridande fackliga samarbetet, som jag efterlyste i min föregående insändare, har tagit sin början.

Samarbeten som IBTU (Internationella Byggnads- och Träarbetare-Unionen) och EBTF

(Europeiska Byggnads- och Träarbetare-Federationen) är hoppet för framtiden och den säkra arbetsmarknaden, som jag tror att vi alla eftersträvar.

Blockader, diskriminerande lagstiftning och fientlighet mot utländsk arbetskraft är saker som på sikt bara är kontraproduktiva och kommer att skapa motstånd gentemot de organisationer och personer som väljer att stå bakom detta.

Att samtidigt som man främjar och uppmuntrar dessa konstruktiva och fruktsamma försök till samarbete, ska behöva gå omkring på byggena här hemma och bemöta allehanda missriktad kritik och främlingsfientliga uttalanden, är sorgligt och beklagligt.

Fördomarna och främlingsfientligheten som dessa för med sig har alltför länge stått oemotsagda i bodarna.

Min slutgiltiga uppmaning till er alla blir att opponera er och motarbeta främlingsfientligheten, som alltför länge tillåtit förpesta samhällsklimatet i vårt land. Rädsla och misstro för inget gott med sig!

JOHN SJÖLANDER

BYGGNADS SUNDSVALLS AVDELNING

SKRIV TILL OSS - VI BJUDER PÅ PORTOT!

Adressen är Byggnadsarbetaren, Svarspost 110455302, 110 19 Stockholm. Du behöver inte sätta på något frimärke. Ring 08-728-49-00 Faxe 08-728-49-80 E-posta redaktionen@byggnadasarbetaren.nu

Glöm inte uppge namn, adress och telefonnr (som hemlighålls mellan dig och redaktionen om du använder signatur).

Försäkringskassan sviker oss

● Vem hjälper dem som blivit blåsta på rehabilitering? I ivern att skära ner sjukförsäkringskostnaderna skördas offer. De är ensamma, utan stöd från något håll.

En kamrat till mig var långtidssjukskriven. Försäkringskassan stängde av honom från sjukpenning med hänvisning till att han kunde utföra arbete av lättare art hos arbetsgivaren.

Han försökte en kort tid, men det arbete han fick var för tungt, så han gick till husläkaren, som sjukskrev honom. Han var sjukskriven lite över en månad.

Nu till moment 22: Han fick ingen sjukpenning, enligt tidigare beslut av försäkringskassan. Arbetsgivaren vägrade att betala lön.

Visserligen lämnade den fackliga lokalavdelningen ett löneanspråkskrav, men det kommer att ta lång tid att driva. Under tiden kommer han att få klara sig med lån från vänner som ställer upp.

När det är så här önskar man att facket har tolkningsföreträdare

PRESSENS BILD

i lönefrågan. Eller att det fanns någon fond i LO för medlemmar som hamnat i liknande situationer.

Det är väl det som medlemskapet innebär, kamrater? När arbetsgivare och en statisk försäkringskassa sviker, måste väl ändå vi i facket stå där vid medlemmens sida?

KURTEN

Rättslös med provanställning

● Det som skiljer mot nuvarande provanställning (sex månader) är att i "Mauderaternas" förslag får du ett avgångsvederlag på åtta procent. Efter ett år blir det ungefär som en månads uppsäg-

ningstid. Skillnaden är att du inte tvingas jobba under uppsägningstiden. Så har jag fattat det.

Du är också rättslös i den nuvarande provanställningen.

NICKE

Sänk pensionsåldern

● Varför ska vi byggnadsarbetare behöva jobba tills vi är 65 år? När det i dag endast är en av tio byggnadsarbetare som arbetar till 65 år.

Byggsvängen är en mycket fysiskt ansträngande bransch. I dag är det inte många som orkar jobba fram till pensionsåldern. Och de få som orkar får ett pensionärsnivå fullt av värk och utslitna kroppsdelar.

Är det ett drägligt liv?

Nej, sänk pensionsåldern för

byggnadsarbetare och andra med fysiskt krävande arbeten.

STEFAN

Tester som berör

Efter artiklar om löner, är tester av prylar och verktyg det ni läsare allra helst vill ha i tidningen.

Hela 72 procent av läsarna vill läsa våra tester. Endast för artiklar om löner är siffran högre, 74 procent, enligt den läsarundersökning som opinionsinstitutet Skop gjorde förra året.

Att man vill läsa om sin lön är självklart, pengar behöver vi alla.

Att intresset för tester är så högt kan möjligen bero på att de fyller ett tomrum. Tester av konsumentprodukter och bilar m m kan vi läsa om i flera tidningar. Däremot är det glest mellan seriösa tester av arbetsredskap för byggfolk.

Även om de flesta inte köper sina egna verktyg, så tror vi att testerna fungerar som vägledning i byggbutiken eller när märkessäljarna dyker upp på bygget.

"I själva verket är skruvdragarna i det närmaste identiska."

Alla våra testprylar köper vi i fackhandeln. Urvalet gör vi själva, som vanliga kunder. För vår trovärdighet är det viktigt att vi undviker testprylar som valts ut av leverantörer eller grossister.

I november förra året (nr 16/05) testade vi skruvdragare för yrkesfolk. (Testet finns på Internet www.byggnadsarbetaren.se)

Det gjordes i samarbete med Sveriges Provningsanstalt, SP, i Borås. I SP:s laboratorium lät vi undersöka bland annat styrka, laddningstid och hur länge en laddning håller. På bygget testade vi grepp, balans och handhavande.

Vetenskap och praktik i förening ger tester med tyngd.

Högst betyg fick en skruvdragare från Makita. Bra betyg fick också Festool, Panasonic och Hilti.

Nu har vi tittat under skalet på de båda yrkes-skruvdragarna från Hilti och från Panasonic. Europeisk kvalitet mot japansk dito - skulle man kunna tro. I själva verket är skruvdragarna i det närmaste identiska och de flesta delarna tillverkas i samma fabrik - i Mexiko.

Det som skiljer är framför allt priset. Panasonics skruvdragare är ungefär 2 000 kronor billigare.

På sidorna 28-29 kan ni själva avgöra vad man får för pengarna.

KENNETH PETTERSON
CHEFREDAKTÖR

Nästa nummer kommer den 13 april. Då bland annat med råd inför deklarationen.

TYCK DIREKT PÅ NÄTET!

På vår hemsida kan du publicera insändare direkt på nätet. Gå in på www.byggnadsarbetaren.nu.

TIPSA OSS!

– blir det reportage får du dubbeltrisslott

Ring, skriv eller mejla tips till oss så att vi kan göra **Byggnadsarbetaren** ännu bättre. Alla som lämnar tips, som leder till reportage, får en dubbeltrisslott, med chans att vinna upp till 7,5 miljoner kronor. Alla som hör av sig berörs av källskyddet, vilket innebär att den som vill vara anonym får vara det och att inga personliga uppgifter lämnas vidare.

LÖNER:

Ingemar Dahlkvist: 08-728 49 72
ingemar.dahlkvist@byggnadsarbetaren.se

Cenneth Niklasson: 08-728 49 76
cenneth.niklasson@byggnadsarbetaren.se

SVARTJOBB, BROTT:

Johan Sjöholm: 08-728 49 73
johan.sjoholm@byggnadsarbetaren.se

GÄSTARBETARES VILLKOR:

Katarina Connheim: 08-728 49 87
katarina.connheim@byggnadsarbetaren.se

Nina Christensen: 08-728 49 79
nina.christensen@byggnadsarbetaren.se

ARBETSMILJÖ, HÄLSA:

Margite Fransson: 08-728 49 74
margite.fransson@byggnadsarbetaren.se

hultafors

annons nordea

TILL VEM? Lagbasen **LEIF HOLMGREN**, 42 år, från Tyresö, söder om Stockholm.
VARFÖR: För att han ger allt både när han **VÄRVAR FACKMEDLEMMAR OCH SPELAR AMERIKANSK FOTBOLL.**

”VAD VILL DE HA: EN SEMLA TILL VARJE KAFFERAST?”

1 Hur kommer det sig att just du blev utplockad att delta i filmen?

– Eh, kanske för att jag är en person som pratar mycket. Jag har lyckats värva många nya medlemmar.

2 Varför ska man gå med i facket?

– För att vi har ett bra avtal och för att det är facket som har förhandlat fram det. För att säkra en fortsatt bra löneutveckling. Att vara medlem ger trygghet.

3 En del tycker inte att de får ut något av sitt medlemskap.

– Vad vill de egentligen ha? En semla till varje kafferast? Varför ska man vara svensk medborgare? Ska Göran Persson ringa varje morgon och kolla läget? Man får ut mycket av facket: allt vi har – har facket kämpat sig till. Skyddsskor, skyddskläder, arbetarskydd, semester, bra löner. Vi har anställda på facket som jobbar med alla dessa frågor.

4 Hur många medlemmar har du värvat?

– Minst 20-30 medlemmar. Jag kan plocka en efter en. Det är lätt, det finns så många bra argument.

5 Du spelade dig själv i filmen som ingår i Byggnads värvningskampanj. Hur kändes det att vara skådespelare?

– Helt unikt. Det är svårt att beskriva. Jag läste från manus och upptäckte att det inte stämde med hur jag uttrycker mig. Jag fick möjlighet att ändra manus och då blev det som att jag spelade mig själv.

MATS FOGEMAN

”Vad vill de ha – en semla till varje kafferast?”, undrar Leif Holmgren, som är med i en värvningsfilm från Byggnads, apropå fackgnäll.

BOSSES FRÄCKIS

Tre upptäcktsresande män kommer fram till ett nunnekloster i vildmarken. Abedissan går bara med på att släppa in dem om de går med på att få ett straff innanför klostrets väggar. Den första killen går in och det hörs ett enormt högt skrik. Man nr 2 går in och detsamma hörs även från honom. När den sista personen går in möter han den förste killen: ”Vad hände?” ”De högg av mig pillen”, svarar nummer ett. ”Varför då?” ”När jag sade att jag jobbade som skogshuggare högg dom av den!” Person 2 kommer linkandes fram. ”Jag sa att jag var boktryckare, och då tryckte de ihop pungen.” Man nr 3 börjar le brett och de andra två undrar varför. ”Jag jobbar som glassförsäljare!”

1 Du var med och startade Sveriges amerikanska fotbollförbund, varför?

– För att få ordning och reda på matcherna. Det var oklart vilka regler som gällde. Domarna var polare med vissa lag, det behövdes opartiska domare. Vi ville också skapa en liga så att vi kunde börja spela.

2 Det är en tuff sport.

– Visst, det är tufft. Men det är en genomreglerad sport. Det är viktigt att man har rätt skyddsutrustning.

3 Vilka skador kan man riskera att få?

– Benbrott, brott på armar och fingrar.

4 Varför måste alla spelare i amerikansk fotboll spotta och klia sig på pungen?

– Ha, det är en typiskt manlig företeelse. Det är en viktig kroppsdel, det gäller att kolla om snoppen och pungen är med. Så är det i alla manliga sammanhang, i bygglaget, i ishockey. När man ställer upp spelare på en linje för att skydda, ja då skyddar de sig genom att sätta händerna framför snoppen och passar på att klia sig lite samtidigt. I amerikansk fotboll känner de efter om suspen sitter rätt, så att inte någon del glidit utanför.

5 Amerikansk fotboll har traditionellt sett spelats av rikembarn som bott i USA.

– Ja, och de ville ha en förening, även om de faktiskt var högermoderater hela bunten. Att organisera sig i ett kollektiv, i en förening, det är inte något som bara sossar gör.

NINA CHRISTENSEN

DE SKRATTAR HELA VÄGEN TILL BANKEN

Vinnarna bland de stora byggbolagen är byggnadsarbetarna på JM/ De hamnar på 17:e plats på lönetoppen, med 166:32 kronor per timme i snitt. ”Vi är hårt nischade mot bostadsbyggande. Det är nog en del av förklaringen”, säger Mikael Karlsson, lagbas på JM. Men de ligger fortfarande långt efter dem som toppar listan: anställda vid små företag i vvs- och golvbranschen.

TEXT CENNETH NIKLASSON FOTO ROGER SCHEDERIN

Arsta Berg – söder om Södermalm i Stockholm. Ännu ett bostadsområde håller på att växa fram. De som bygger är JM och det verkar gå bra. I alla fall om man ser till lönen.

– Vid den senaste avstämningen fick vi ihop 175:04 kronor i timmen, säger Mikael Karlsson.

Under de senaste årens lönetopp är bilden alltid densamma. Byggnadsarbetarna på JM tjänar i runda slängar tio kronor mer per timme än kollegorna på andra stora byggföretag. Tio kronor per timme motsvarar ungefär 20 000 kronor per år. Frågan är varför skillnaden är så stor.

– Jag tror att det beror en del på personalpolitiken. Vi kan vara med och påverka och ledningen lyssnar trots allt på vad vi tycker, säger snickaren Conny Rehnfors, 45 år från Tyresö.

Han tror att inflytande leder till friskare och gladare byggnadsarbetare, som därmed trivs bättre på jobbet och då gör en bättre arbetsinsats.

Lagbasen Mikael Karlsson tror att den slimmade organisationen hjälper till för att få upp lönen.

– Vi kör med något som kallas strukturerad projektering. För oss på bygget så innebär det egentligen att vi bygger likadant hela tiden. Vi känner igen oss när vi kommer till ett nytt projekt och det gör att det blir effektivare.

Betongaren Leif Ahlgren, 66 år, från Tyresö, har jobbat på JM i 19 år.

– Vi känner ju igen hustyperna när vi kommer till ett nytt projekt. I den här etappen är häften av punkthusen identiska, den

17 JM
Lön: 166:32
Antal anställda:
1200
Bransch: bygg
Område: större städer och
tillväxtregioner.

andra hälften är spegelvända, så det är klart att det blir effektivt. Det bara rullar på.

Att bolaget även är inriktat på att nästan bara bygga bostäder påverkar helt säkert produktionsnivån. JM är även uppdelat i två huvuddelar. En grupp byggnadsarbetare som

kör stommar och en grupp som kör inredning. Det innebär att alla blir mer specialiserade på sitt.

– Vi kör med rotation inom respektive grupp och det fungerar utmärkt. Alla i gruppen kan alla arbetsuppgifter, säger Mikael Karlsson.

När det gäller lönesystem på den här arbetsplatsen är de två grupperna åtskilda. De har alltså var sin uppgörelse. De på inredningssidan har ett vanligt PA-ackord och de på stommsidan en form av bonuslön.

– Det viktigaste för att få upp lönen är ändå att det är bra gubbar som ingår i laget. Där alla tar ansvar och hela tiden vet vad de ska göra. Det handlar ju mycket om bra planering och att det inte kastas bort någon tid i onödan, säger Mikael Karlsson.

Andra faktorer som driver upp snittet för de JM-anställda är att företaget i stor utsträckning har verksamhet i områden där löneläget är högre. Till exempel är ju JM mycket stora i Stockholm, w där snittlönen för byggnadsarbetare är högre än på många andra platser i landet. ●

Lagbasen Mikael Karlsson på JM tycker att lagandan och att alla hjälper varandra är viktigt för en hög lönenivå. "Vet ledningen om att vi håller ihop i alla väder så är det mycket positivt."

100 I TOPP

HÖGSTA LÖNERNA I SVERIGE 1-50

PLACERING		FÖRETAG	LÖN	FÖRÄNDRING SEDAN 2004	LÖNETYP
2005	2004				
1	4	Golv 2000	194:82	+ 15:69	Prestation
2	3	BBM i Uppsala	184:66	+ 2:25	Prestation
3	1	TKI Teknikinstallationer	179:67	- 21:61	Prestation/Tidlö
4	ny	Våtrumsteknik i Skand.	179:60	-	Prestation/Tidlö
5	ny	Bygg R 1	175:80	-	Prestation
6	14	Protective System	174:37	+ 6:40	Tidlön
7	8	Mälarrör Installation	173:66	+ 2:57	Prestation/Tidlö
8	43	Holmströms Rör	171:94	+ 14:81	Prestation/Tidlö
9	78	Interoc	171:65	+ 18:80	Prestation/Tidlö
10	32	Finspångs Brunnsborring	171:32	+ 10:72	Tidlön
11	ny	Svenssons Rör	170:83	-	Prestation/Tidlö
12	37	VVS-Kraft i Stockholm	170:14	+ 10:26	Prestation/Tidlö
13	ny	Karlssons Fasadenov.	169:51	-	Prestation
14	13	Svärtinge Rör & VVS	168:17	+ 0:09	Prestation/Tidlö
15	25	Åhlin & Ekeroth	167:69	+ 3:32	Prestation
16	31	Veidekke	167:34	+ 6:57	Prestation
17	34	JM	166:32	+ 6:29	Prestation
18	18	A-Sprinkler	166:23	- 0:15	Prestation/Tidlö
19	69	VVS-Metoder Redotem	165:52	+ 11:95	Prestation/Tidlö
20	45	Tommy Byggare	165:26	+ 8:47	Prestation
21	ny	P-O Erikssons Rör	165:05	-	Prestation/Tidlö
22	76	Byggcompagniet i Malmö	164:13	+ 11:18	Prestation
23	30	Folkhem Produktion	163:32	+ 2:02	Prestation
24	65	Rotab Bygg	163:31	+ 9:17	Prestation
25	38	Nimab Entreprenad	163:19	+ 3:57	Prestation
26	ny	R Söderberg Bygg	163:16	-	Prestation
27	49	Tuveongbyggen	163:01	+ 6:37	Prestation
28	ny	Falkenberg Rör	162:89	-	Prestation/Tidlö
29	ny	Licenssvets Rör	162:73	-	Prestation/Tidlö
30	40	Oden Anläggningsentre.	162:19	+ 3:31	Prestation
31	10	Golv Importen Entre	162:19	- 9:51	Tidlön
32	61	Einar Mattson Byggnads	161:81	+ 7:01	Prestation
33	20	Värmdö Byggentre.	161:44	- 4:01	Prestation
34	36	Kungsfisk Bygg & Fastigh	161:38	+ 1:45	Prestation
35	ny	Peco Bygg	161:35	-	Prestation
36	41	J S B Rör	161:30	+ 3:74	Prestation/Tidlö
37	39	Ovidius Bygg	161:03	+ 1:87	Tidlön
38	74	Lilla Bommen Tunnel	160:92	+ 7:82	Prestation
39	ny	BD Bygg	160:53	-	Prestation
40	35	Hed Fasad	160:18	+ 0:25	Prestation
41	ny	Akustik Bygg K Eriksson	160:01	-	Tidlön
42	ny	ALUMEN SP.ZO.O.	159:93	-	Prestation
43	ny	HMB Construction	159:88	-	Tidlön
44	ny	H Ö Allbygg	159:87	-	Prestation
45	ny	Byggspecialisterna i Gävle	159:59	-	Prestation
46	59	Sättila Bygg	159:43	+ 4:46	Prestation
47	ny	Jörgensens Rör	159:43	-	Prestation/Tidlö
48	ny	Luleå Industrimontage	159:35	-	Tidlön
49	ny	S-E Betongspecialisten	159:20	-	Tidlön
50	91	Nåiden Bygg	159:13	+ 7:79	Prestation

1 Golv 2000
Lön: 194:82 (bästa prestationslön)
Antal anställda: 19 golvläggare
Bransch: golv
Område: Mälardalen

2 BBM i Uppsala
Lön: 184:66
Antal anställda: 45
Bransch: golv/plattsättning
Område: Uppland

3 TKI Teknikinstallationer
Lön: 179:67
Antal anställda: cirka 35 vvs-
montörer
Bransch: vvs
Område: främst Stockholm och längs
norrlandskusten.

6 Protective System
Lön: 174:37 (bästa tidlö)
Antal anställda: 35-40
Bransch: bygg,
Område: Göteborg, Borås, Trollhättan,
Vänersborg och Uddevalla.

76 NCC
Lön: 155:64
Antal anställda: cirka
6 500 yrkesarbetare
Bransch: bygg
Område: hela landet

78 Skanska
Lön: 155:44
Antal anställda: cirka
6 500 yrkesarbetare
Bransch: bygg
Område: hela landet

101 Peab
Lön: 153:59
Antal anställda:
cirka 8 500
yrkesarbetare i landet
Bransch: bygg
Område: hela landet

Leif Ahlgren och Bertil Strömberg är be-
tongarbetare på JM-stom. De är nöjda med
lönen, men säger ändå: "De tjänar ju bättre
på JM-inredning."

Snickaren Conny Rehnfors jobbar med att montera kök. Han tror att stämningen på de andra stora byggbolagen är sämre. "Man hör ju en del skräckhistorier om personalchefer och sånt. Vi har en ledning som lyssnar."

100 I TOPP

HÖGSTA LÖNERNA I SVERIGE 51-100

PLACERING 2005	PLACERING 2004	FÖRETAG	LÖN	FÖRÄNDRING SEDAN 2004	LÖNETYP
51	28	Sandbäckens Rör	159:09	- 3:01	Prestation/Tidlön
52	ny	Nässjö Bygg	159:01	-	Prestation
53	58	FR Byggmästargruppen	158:95	+ 3:97	Tidlön
54	48	Miljöbyggar. Entre.i Linköp	158:61	+ 1:95	Prestation
55	42	Åkerholms Rör	158:60	+ 1:35	Prestation/Tidlön
56	ny	Rebri Bygg	158:58	-	Prestation
57	ny	N-E Persson Byggnads	158:52	-	Prestation
58	ny	LODAB Demolering	158:39	-	Tidlön
59	ny	Betongteknik i Nacka	158:32	-	Tidlön
60	ny	John Svenssons Bygg	158:22	-	Prestation
61	46	Q-Gruppen	158:21	+ 1:45	Prestation
62	ny	Örestads Plattsättning	158:12	-	Tidlön
63	ny	Ångström & Öholm	158:09	-	Prestation
64	ny	Universalisol Fredriksson	158:05	-	Prestation/Tidlön
65	ny	Västerås Värme & Inst.	157:97	-	Prestation/Tidlön
66	ny	OF Bygg	157:91	-	Prestation
67	ny	KPA Teollisuusputkistot	157:90	-	Prestation/Tidlön
68	51	Firma Bygge Golv	157:66	+ 1:72	Prestation
69	ny	Rekab	157:39	-	Prestation
70	ny	Yrkesisol. Hans Lundberg	157:06	-	Prestation/Tidlön
71	ny	Contractor Bygg	156:77	-	Prestation/Tidlön
72	77	Värmdö Byggentre.	156:74	+3:80	Tidlön
73	ny	Sh Bygg Sten Anlägg.	156:64	-	Prestation
74	ny	LG Contracting	155:97	-	Prestation/Tidlön
75	ny	HMB Construction	155:96	-	Prestation
76	ny	Tage Andersson Byggnads	155:67	-	Prestation
77	97	NCC	155:64	+ 4:89	Prestation
78	93	OG Ohlsson Byggnads	155:57	+ 4:50	Prestation
79	115	Skanska	155:44	+ 5:90	Prestation
80	ny	Asplunds Bygg	155:31	-	Prestation
81	ny	Närkes Rörledning	155:19	-	Prestation/Tidlön
82	66	Byggentre. Sundström	155:02	+ 0:94	Tidlön
83	90	Tage & Söner Bygg	154:99	+ 3:57	Prestation
84	ny	Larsson Bygg i Nyköping	154:94	-	Tidlön
85	ny	MJP Bygg i Västerås	154:86	-	Prestation
86	ny	Högbergs Rör & El Borås	154:80	-	Prestation/Tidlön
87	ny	Grytnäs Projekt	154:56	-	Prestation
88	ny	Nyhammar Väst	154:56	-	Prestation/Tidlön
89	62	BBM i Karlstad	154:51	- 0:23	Prestation
90	ny	Nybyggarna i Nerike	154:47	-	Prestation
91	ny	Granitrör i Helsingborg	154:47	-	Prestation/Tidlön
92	ny	Metrolit Byggnads	154:27	-	Tidlön
93	ny	Bengt Johansson Rör	154:24	-	Prestation/Tidlön
94	ny	Wångsell och Andersson	154:06	-	Tidlön
95	ny	Målar Sprinkler	154:01	-	Prestation/Tidlön
96	ny	Miljöhallen Golv i Jönköp.	153:96	-	Prestation
97	80	Midroc Construction	153:70	+ 1:50	Prestation
98	55	Frändfors VVS	153:70	- 1:48	Prestation/Tidlön
99	82	Tuve Bygg	153:63	+ 1:58	Prestation
100	ny	Kungsfisk Bygg & Fastigh.	153:62	-	Tidlön
101	107	Peab	153:59	+ 3:52	Prestation

TIDLÖN ÖKADE MED 2:69

● Byggnadsarbetare som arbetade på tidlön under 2005 tjänade i snitt 131:45 kronor per timme. Det innebär att lönen under året låg 2:69 kronor högre än under 2004.

Totalt gjordes det 73 miljoner arbetstimmar med tidlön. Det är en ökning med 5,4 miljoner timmar jämfört med 2004.

Av de tre byggjättarna toppar NCC tidlönesnittet på 143:60. De ligger flera kronor före de andra två. Byggnadsarbetarna på Peab tjänade 137:45 och de på Skanska 137:43 kronor per timme i tidlön.

STORA BOLAG STOD FÖR ACKORD

● Snittet för 2005 hamnade på 157:21 kronor per timme. Det är en uppgång med 5:31 kronor i timmen jämfört med 2004. Antalet arbetstimmar minskade från 17,6 miljoner 2004 till 17,3 miljoner 2005.

Som vanligt stod de tre stora byggföretagen Skanska, NCC och Peab för en stor del av arbetstiden. Byggnadsarbetarna på Skanska jobbade på ackord i 3 miljoner timmar under året, vilket motsvarar en nedgång med 0,1 miljoner timmar. På NCC fick man – precis som 2004 – ihop flest timmar. Där jobbades det i 3,2 miljoner timmar. En nedgång med 0,3 miljoner timmar jämfört med 2004. På Peab slutade året med 2,9 miljoner ackordstimmar, vilket var samma nivå som 2004.

Totalt svarar dessa tre bolag för 9,1 miljoner ackordstimmar under 2005. Alltså mer än hälften av samtliga timmar.

FAKTA SÅ HÄR GJORDE VI

På listan över de 100 byggföretag där byggnadsarbetarna tjänar mest ingår både prestations- och tidlön. Till gruppen med prestationslön räknas samtliga fall där de anställda har någon form av uppgörelse med företaget. Det kan handla om bonus, nöjd kundgaranti, sopsortering eller något annat. Givetvis ingår även byggbolag som har en uppgörelse med Byggnads i gruppen.

För att bli aktuell på listan måste företaget ha kommit upp i minst 15 000 arbetstimmar under 2005 för den löneform som redovisas. 15 000 timmar motsvarar ungefär nio heltidstjänster under ett år. Lönen som redovisas är så kallad normerad lön. I verkligheten ligger lönen för en fullbetald yrkesarbetare något högre. Lönen som anges är ett snitt på samtliga yrkesarbetare i företaget som arbetat på den aktuella löneformen under året. Siffrorna bygger på uppgifter från Byggnads utredningsenhet och egna beräkningar.

HUR MYCKET TROR DU BYGGNADSARBETARE TJÄNAR?

131:45 kronor i timmen i tidlön och 157:21 kronor i timmen på ackord. Det var de genomsnittliga bygglönerna förra året. Men vad tror folk i allmänhet att byggnadsarbetare tjänar? Vi gick ut på stan och frågade. Här är svaren vi fick:

Hanna Olsson, 22 år, studerande, Nyköping:
- Ungefär 200 kr (35 000 kr per månad)
Vad tycker du att de borde tjäna?
- De borde ha 250 kr (43 500/mån)

Tomi Lehto, 25 år, jobbar för försvarsmakten, Eskilstuna:
- Omkring 130 kr (22 500/mån)
Vad tycker du att de borde tjäna?
- Lite till. Kanske 150 kr (26 000/mån)

KENNETH PETERSON

Nils Lundqvist, 92 år, pensionär, Djursholm:
- 130 kr (22 500/mån)
Vad tycker du att de borde tjäna?
- Mellan 130 och 200 kr (22 500 - 35 000/mån)

Mattis Eriksson, 18 år, studerande, Ånge:
- Mellan 80 och 90 kr (14 000-15 500/mån)
Vad tycker du att de borde tjäna?
- Mer än 150 kr (26 000/mån)

Jan Kollgren, 51 år, säljare, Borås:
- Mellan 135 och 150 kr (23 500 - 26 000/mån)
Vad tycker du att de borde tjäna?
- Vet inte. Hur mycket ska de tjäna som jobbar inom vården?

Pirkoo Bergström, 66 år, pensionär, Stockholm:
- 130 kr och uppåt (22 500/mån)
Vad tycker du att de borde tjäna?
- Kanske mellan 150 och 180 kr (26 000 - 31 500/mån)

Astrid Henriksson, 19 år, diversearbetare, Stockholm:
- Mellan 100 och 150 kr (17 500 - 26 000/mån)
Vad tycker du att de borde tjäna?
- 150 kr och uppåt

Lars Andersson, 60 år, facklig förtroendevald, Stenungsund:
- Cirka 150 kr (26 000/mån)
Vad tycker du att de borde tjäna?
- Omkring 180 kr (31 000/mån)

Chris Ebony, 31 år, sjukskriven, Stockholm:
- Jag vet inte
Vad tycker du att de borde tjäna?
- De jobbar ute och sliter hårt. De borde ha 250 kr i timmen (43 500/mån)

SÅ MÅR DU BÄTTRE

Åtta tips som förbättrar hälsan/ Det kan tyckas självklart, men är det kanske inte: ät bra, ta hand om dig själv och ha kul. Då håller du längre på jobbet.

TEXT INGEMAR DALKVIST OCH MARGITE FRANSSON

1 ÄT RÄTT

Det är bra att vara byggnadsarbetare om man gillar mat. Det hårda jobbet gör att man förbrukar många kalorier. Både vad man äter och när man äter är viktigt. Den som äter dåligt och oregelbundet riskerar att tappa fokus och ork och det ökar risken för olyckor. En byggnadsarbetare behöver äta tre riktiga måltider och några mellanmål på en dag. Huvudmålen ska vara ungefär lika stora. Helt fel är att äta ett jättemål vid halv nio och därefter halvsvalta sig igenom dagen. Då kommer kroppen och blodsockret i obalans.

2 ANVÄND HJÄLPMEDEL

Vägra använda kroppen som lyftkran. De tunga lyften ska planeras bort så mycket som möjligt. När du ska lyfta: se till att vara uppvärmd i kroppen. Annars riskerar du skador. Börja gärna arbetsdagen med morgonjympa och starta därefter helst med lite lättare arbete. En uppvärmd kropp orkar mer och kroppen presterar bättre om den får en chans att förbereda sig.

Se till så att du får lyfthjälp när det är tungt. Det finns många bra lyfthjälpmedel. Du kan också invänta lyfthjälp från en arbetskamrat.

Försök tänka efter före. Ett felaktigt lyft och du kan ha problem i ryggen för resten av livet.

3 MOTIONERA REGELBUNDET

Kroppen är ditt viktigaste verktyg så det gäller att hålla det i trim.

Motionera på fritiden, men gör det med måtta. Gör det du tycker är roligt och mår bra av; dans, löpning, promenader, simning, gym med mera.

Försök att lägga in enklare motion i vardagen. Tänk också på att det är tillåtet att vila och slappa efter hårt arbete. Av den enkla anledningen att kroppen behöver det. Det är till exempel ingen bra idé att först jobba stenhårt på jobbet, sedan bygga om den egna villan på kvällarna, för att på helgen extraknäcka med byggnadsarbete hos grannen. Då sliter du ut dig i förtid.

4 TA PLATS PÅ JOBBET

Om ingen vill ge dig inflytande över ditt jobb så måste du och dina arbetskamrater ta er den rätten. Människor som kan påverka sitt jobb och sin arbetssituation mår bättre, än de som bara blir ställda inför fullbordat faktum. Det har ett antal studier visat. Slutresultatet blir också bäst om de som ska göra jobbet har kunnat vara med och bestämma hur det ska gå till. Bra resurser, bra planering och ett handlingsutrymme är viktigt för att kunna göra ett bra jobb.

ANDERS LINDH

KRYDDIG KÖTTGRYTA (4 PORT)

400-500 g fläskkött, t ex bogstek eller grytbitar
3 dl vatten
3 msk kalvfond eller 1 köttbuljongtärning
2 msk soja
3-4 msk sweet chilisås
2 gula lökar
ev 2 msk Maizena

- ▶ Skär köttet i strimlor
- ▶ Koka upp vatten, fond/buljong, soja och sweet chilisås i en gryta
- ▶ Skala och skär löken i klyftor och lägg i grytan. Lägg sedan ner köttet, lite i taget, så att vätskan håller sig kokande. Låt koka cirka 10 minuter
- ▶ Red med Maizena om du vill ha grytan lite mer tjockflytande.
- Smaka av med salt och peppar
- ▶ Komplettera måltiden med pasta, sallad med vinägerettsås, knäckebröd med lättmargarin och banan. Ger 724 kcal.

Ur kostboken Uppladdningen, bygg som kan beställas på www.bygg.org/aktiv-byggare

PRESSENS BILD

PÅ BYGGGET

5

LEV ETT HELT LIV

Ta inte med jobbet hem, inte ens som en liten gnagande käns. Det räcker med åtta timmar om dan, mer får du inte betalt för (gäller ej Hans Tilly, Byggnads ordförande, eller Olle Ehrlén, BI:s ordförande).

Jobbet är en viktig del av livet, men det behövs mer än ett ben att stå på. En kul, spännande eller bara roigande hobby hjälper till att tränga undan grubblerier och mental stress. Familj och vänner är inte i första hand ett hjälpmedel för att bearbeta ilskan över en knäpp chef. Glöm chefen och fokusera på leken med barnen, umgänget med vännerna och/eller kärleken. Då blir livet rikare.

6

VAR STOLT ÖVER JOBBET

Byggjobb är skapande, kreativt och viktigt. Finns det någon byggnadsarbetare som inte stolt visat upp sina byggen för mer eller mindre intresserade barn och livskamrater? Var rädd om den känslan.

De korta byggtidernas stress gör att man allt oftare utsätts för en press till att bortse från en fuktskada, en skev rörskarv eller en ful plåtfals. Ge inte efter för den pressen. En bevarad yrkesstolthet kräver att du står för det du gör.

Kräv i stället utbildning och vidareutveckling i jobbet så att du känner att du behärskar nya arbetsmoment och hjälpmedel.

PRESENS BILD

HÅKAN LINDGREN

7

HA KUL

Ett gäng på Skanska i Stockholm har tippat tillsammans i många, många år. Ett exempel på en kul, gemensam aktivitet som inte är ovanlig i byggbodarna. Nu hade gänget lite pengar över. Det räckte till en del av kostnaden för en gemensam resa till Sveriges gruppspelsmatcher i fotbolls-VM i Tyskland. Skitkul (för dem som gillar fotboll). Och bra för hälsan (särskilt om Sverige vinner).

Det finns alltså både små och mer omfattande saker att göra för att lätta upp stämningen i gruppen och bygga upp en känsla av gemenskap. De som inte gillar fotboll (det lär finnas sådana) får hitta på något själva.

Man behöver inte gilla allt hos alla för att ha kul ihop. Något gemensamt att garva åt, typ en världsfrånvärd arkitekt, har man nästan alltid.

NÅGOT ATT GARVA ÅT...

- Har du tänkt på en sak, säger den ene kompisens till den andre under fikarasten i boden. Folk som går på fest är oftast två sorter.
- Jaså, vad menar du då?
- Jo, den ena typen är den som vill gå hem tidigt, den andra kan hålla på tills festen är slut: dansa, dricka, flirta lite, prata och röka. Och lustigt nog är de här två typerna vanligtvis gifta med varandra.

8

SKAFFA EN BRA LÖN

Bättre rik och frisk än fattig och sjuk! För visst hänger det ihop.

Det går (för det mesta) att skaffa sig lite makt över den egna lönen. Det bästa sättet, i alla fall i byggjobb där det sällan lönar sig i längden att försöka förhandla för sig själv bakom ryggen på arbetskamraterna, är att snacka ihop sig.

Går du ensam till chefen så säger hon eller han nej. Om ni är överens på företaget eller bygget och lägger fram välmotiverade, genomtänkta och gemensamma krav så blir ni oemotståndliga.

I LYXHUSEN INGÅR D

I hamnkvarteren i Buenos Aires byggs höghus där lägenheterna kostar uppemot 30 000 kronor per kvadratmetern. Många byggnadsarbetare kommer från Bolivia och andra grannländer.

USCH FÖR KATTEN

Det är byggboom i tangons hemland. Kriserna är över. Nu byggs det bostäder för både fattiga och rika i Argentina.

TEXT OCH FOTO **KENNETH PETTERSON**

Zabaleta, en av de många slumstäder som växt upp kring miljonstaden Buenos Aires, byggs ett bostadsområde där en del av lägenheterna är reserverade för byggnadsarbetare som tillhör UOCRA, Argentinas största fackförbund för byggfolk.

Här får några få utvalda familjer flytta in i en ny lägenhet med rinnande vatten, gasspis och elektricitet i varje rum.

Och fler familjer ska få chansen. Nyligen gav landets regering klartecken till ett socialt bostadsbyggnadsprogram för byggande av 10 000 lägenheter särskilt avsedda för byggnadsarbetare. Under en treårsperiod vill regeringen bygga 300 000 bostäder i landet, i första hand avsedda för låginkomsttagare, dit de allra flesta av landets byggnadsarbetare hör.

Några av männen på bygget deltar i byggandet av familjens nya hem. Bostäderna ligger i två- och fyra våningshus som i mycket påminner om lägenheter från miljonprogrammets dagar i en svensk småstad. En del har balkonger och på hustaken sitter vattenbehållare där vattnet värms upp av den heta solen.

Det är en stor byggarbetsplats med cirka 200 byggnadsarbetare och den är noggrant bevakad. Två vakter kontrollerar alla som passerar ut och in genom grinden och ser till att alla som går in på bygget förses med skyddsskor och hjälm.

Förvånansvärt många byggnadsarbetare, även de som arbetar mitt på valvet till tredje våningen, använder säkerhetselar. Men linor eller fästen anses tydligen inte lika viktigt, för några sådana syns inte till.

Vid en arbetsbänk på marken står två unga män och böjer delar av armeringsjärn. De är klädda i blåbyxor och kortärmade skjortor och har gula hjälmar ovanpå skärmössan. Svetten lackar medan de arbetar i solen och hjälmtvånget ser både ansträngt och ovanat.

I bottenvåningen, som fortfarande saknar väggar, arbetar två män med att rensa virke. I ett mycket trångt utrymme intill, inklämd mellan täta rader av trästämp, står en sliten byggsåg med hemmasnickrat skydd över sågklingan.

Hyran för en lägenhet på 80 kvadratmeter blir cirka 400 kronor i månaden inklusive el, gas och vatten. Det motsvarar ungefär en sjättedel av deras månadsinkomst före skatt.

Här tjänar en yrkesarbetare drygt 1 000 peso per månad, eller cirka 2 700 kronor. Det är något under genomsnittslönen för yrkesarbetare: drygt 3 000 kronor i månaden före skatt.

På andra byggen ligger lönerna betydligt högre. Lönemässigt ligger byggnadsarbetare bra till jämfört med andra grupper.

En läkare, till exempel, som arbetar sex timmar per dag på ett

kommunalt sjukhus, tjänar drygt 4 000 kronor i månaden och en sjuksköterska cirka 2 500 kronor.

I kåkstaden på andra sidan gatan ligger tusentals små ore-gelbundna skjul med väggar av rött tegel eller grå betongblock. Taken av veckad plåt hålls på plats av lösa tegelstenar. Vid vägkanten ligger ett utplundrat bilvrak.

Många av landets byggnadsarbetare bor i dessa bostadsområden, som kallas villas miserias (eländesstäder).

90 procent av den arbetande befolkningen i Argentina tjänar mindre än motsvarande 2 700 kronor per månad. Och även om inkomstskatten är låg, totalt cirka 13 procent, innebär det att närmare hälften av befolkningen betraktas som fattiga. Svartjobb är mycket utbrett, de utgör omkring hälften av allt arbete inom den privata sektorn.

Det gäller även bland byggnadsarbetare. Många är egenföretagare, jobben är kortvariga och de byter ofta arbetsgivare. En stor andel är gästarbetare, främst från grannlandet Paraguay.

Ändå är byggbranschen motorn i samhällsekonomin och stöds av staten i syfte att få ner arbetslösheten, som nu officiellt är nere under 15 procent.

För fyra år sedan var arbetslösheten över 30 procent som ett resultat av Tangokrisen - den senaste i en rad av kriser som drabbat Argentina. Då devalverades peson och arbetslösheten sköt i höjden. Innan fick man en peso för en dollar. I dag får man tre peso för en dollar och turisterna väller in. Men landets arbetande befolkning står kvar på samma lönenivå som före krisen.

På Buenos Aires gator lever människor som förlorat allt. Fat-tigdomen har exploderat och en stor del av de fattiga tillhörde tidigare medelklassen, som bodde bra och levde gott.

Men det finns också en annan sida.

Puerto Madero är Buenos Aires ansikte mot havet. Det är en blandning av Hammarby sjöstad, Västra Hamnen i Malmö och Norra Hamnen i Helsingborg.

Hamnmagasinen rustas upp och förvandlas till exklusiva bostäder med utsikt mot vattnet och de exklusiva restaurangerna ligger tätt längs kajpromenaden.

Närmast havet, med utsikt mot Rio de la Plata, gränsloden mot grannlandet Uruguay, reser sig byggkranarna mot skyn.

Slumstäderna breder ut sig.

”På många byggen i södra Argentina bor man i tält.”

Ett franskt företag, Renoir, bygger Buenos Aires eget Turning Torso med flera höghus, det högsta 47 våningar. Här är det populärt att arbeta. Så populärt att företaget satt upp en stor skylt med texten ”Det finns inga jobb, tjata inte”.

Inpasseringskontrollen är lika noggrann som vid ett svenskt kärnkraftverk. Väl innanför staketet är arbetsvillkoren attraktiva för de 300 byggnadsarbetare som arbetar här.

Här tjänar en murare närmare 4 500 kronor per månad, betydligt över genomsnittet i Buenos Aires. Facket håller med skydds-skor och skyddsutrustning.

En normal timlön ligger på 14 kronor. Vid övertid ökar den till 20 kronor. Arbetsveckan är normalt 44 timmar, ibland 48 timmar med fyra fem timmars arbete även på lördagar.

Många av byggnadsarbetarna är långpendlare.

Javier Osvaldo Ramirez kommer från Formosa, en gränsstad mot Paraguay 120 mil norrut.

Han och hans bror, som arbetar på ett brobygge inne i stan, delar en lägenhet i arbetarstadsdelen Boca.

– Här är det bra tycker Javier, som utsetts till byggets bästebyggnadsarbetare.

– På många byggen i södra Argentina, som i Patagonien, bor man i tält, berättar han.

En lunch kostar fem peso, ungefär 14 kronor, och levereras till bygget från en restaurang i närheten. Lunchen intas i någon container som också fungerar som omklädningsrum.

Den består oftast av biff, som är vardagsmat i Argentina, där miljoner och åter miljoner nötkreatur föds upp på Pampas oändliga slätter. Matbidraget, som facket förhandlat fram, är på 20 kronor så det blir några kronor över.

”Välkommen, här blir livet precis som du har valt att ha det”, lovar byggherren Renoir i sitt påkostade pospekt till spekulanter som är beredda att betala kvadratmeterpriser som närmar sig Stockholmsnivå – motsvarande 30 000 kronor per kvadratmeter.

Men då ingår också egen dusch för hunden eller katten. ●

Byggnadsarbetare bygger på sitt nya hem.

”Det finns inga lediga jobb. Tjata inte”. Många vill arbeta på höghusbygget. Arbetsvillkoren är bästa av alla byggen i Buenos Aires.

annons Ejendal

FAKTA HÄR TOGS FACKET ÖVER AV GENERALERNA

Befolkning: 39,5 miljoner, varav 13 miljoner i stor-Buenos Aires. Till ytan sex gånger större än Sverige.

Byggkonjunktur: mycket god. Byggbranschen är en av motorerna när landet börjar hämta sig efter Tangokrisen. Byggsektorn väntas växa 20 procent under det närmaste året, mer än dubbelt så mycket som andra sektorer.

Minimilön på hela arbetsmarknaden: 660 peso/mån (cirka 1 800 kr/Mån)

Arbetstider: 44 timmar i veckan, 07.30-16.30 med en timmes lunch. Lördagar halv arbetsdag.

Medlemsavgift: avgiften till UOCRA, landets största byggfack, är 2,5 procent av bruttolönen.

A-kassa: högst 650 kr/mån.

Historia: en gång var Argentina ett framtidsland för utvandrare, främst från Spanien och Italien. Men också tyskar, svenskar och

danskar slog sig ner i det glesbefolkade jättelandet på södra halvklotet. Mellan 1870 och 1914 invandrade nära sex miljoner européer till Argentina. På 1940-talet var Argentina ett av världens tio rikaste länder.

Men det var en rikedom som till stor del var uppbyggd på att landet skulle vara självförsörjande. Den offentliga sektorn var stor, folk hade jobb, varor producerades – inte minst livsmedel, argentinska bifvar är världsberömda – men det räckte inte. Avstånden är långa till Europa och Nordamerika och landet behövde länge inte

bry sig om konkurrens från utlandet. Argentina hade en halvsluten ekonomi och marknadsliberala ekonomer anser att det är orsaken till alla senare kriser. Argentinas moderna historia innehåller flera militärkupper. Efter den senaste, 1976, mördades bortåt 30 000 människor.

Facket: UOCRA, med cirka 200 000 medlemmar, är det största byggfacket och tillhör UGT, som är den största landsorganisationen. Dessutom finns ytterligare fyra mindre byggfack. De allra flesta inom UGT, såväl vanliga medlemmar som ledare och fackligt aktiva, är peronister och stöder den

rörelse som grundades 1945 av Juan Peron, en av de militärer som tog makten den gången. Många krigsbrytare från andra världskriget fick en fristad i Perons Argentina.

Juan Peron erkände fackföreningar,

drog i gång bostadsbyggande och har sedan dess haft fackens stöd. Peronismen är starkt nationalistisk, och innehåller både höger och vänster. Den har rötter i italiensk fascism. Men fackföreningarna beskylls för korruption likaväl som andra grupperingar inom partiet.

PRESENS BILD

Peronismens fader, Juan Peron, med sin oerhört populära fru Evita på bröllopsdagen 1945.

OVE TVINGADES ATT ARBETA FÖR MC-BUSE

Maffialiknande brottsorganisationer växer sig allt starkare i den svenska byggbranschen. Och hederliga byggnadsarbetare berörs direkt. En av dem är Ove, som helt ovetande anställdes av personer med kopplingar till kriminella mc-gäng.

TEXT JOHAN SJÖHOLM FOTO SCANPIX

Var femte lokalombudsman i Byggnads har arbetat mot personer som de bedömer har kopplingar till kriminella mc-gäng eller andra, liknande brottsorganisationer. Det visar en enkätundersökning som Byggnadsarbetaren låtit göra. En indikation på att organiserad brottslighet blir ett allt större problem i den svenska byggbranschen.

Det finns en myt om att hederliga medborgare sällan drabbas av organiserad brottslighet. Att den bara berör de individer som är involverade i den kriminella verksamheten. Men byggnadsarbetaren Ove, en vanlig kille i en högst vanlig svensk småstad, kan intyga motsatsen.

Ove heter egentligen något annat. Han vill inte ställa upp med sitt riktiga namn och heller inte låta sig fotograferas ens på en bild där hans ansikte inte syns. I artikeln får inte framkomma något som gör att någon kan identifiera honom.

För en tid sedan blev Ove upprörd av en man som sökte folk till sitt bemanningsföretag. Mannen hade sett Oves namn bland arbetsökande på arbetsförmedlingens hemsida. Eftersom Ove hade stämplat en tid och dessutom var orolig över att mista akassan om han nekade ett så konkret jobberbjudande, tackade han ja till anställningen. Innan han skrev på kontraktet fick han bekräftat av Byggnads att kollektivavtal fanns.

– Man litar på att man inte ska behöva råka ut för något sånt här, när ett jobb går genom arbetsförmedlingen, säger Ove.

I början var det mesta trots allt okej. Visserligen var det svårt att få ut riktiga arbetskläder, men lönen kom när den skulle. Ove var uttyrd till väletablerade, seriösa byggföretag i regionen där han bor. Men efter ett par månader började strulet. Vid en löning höll företaget inne hälften av Oves intjänade pengar, med motiveringen att han missbrukat kollektivavtalet. Därefter slutade lönen komma helt.

”Man känner obehag. Fast jag är förbannad också för att de lurat mig.”

Ove kontaktade Byggnads och fick då tala med en ombudsman han inte talat med förut. En som uppenbart hade koll på vad för slags företag Ove hamnat hos.

– När jag sa namnet på min arbetsgivare bara skrek han rätt ut, berättar Ove.

Det visade sig att arbetsgivaren och ytterligare ett par individer i företaget hade

nära kopplingar till, eller var direkta medlemmar i ett av de två dominerande kriminella mc-gängen i Sverige. På deras ”meritlista” fanns förutom ekonomisk brottslighet, även inblandning i spektakulära våldsbrott.

Innan Ove lyckades få till en uppsägning samlade han på sig lönefordringar på 10 000-tals kronor mot sin arbetsgivare. Pengar som han inte fått ut förrän helt nyligen via den statliga lönegarantin. Ove blev aldrig hotad och han säger att han i dag inte är rädd.

– Men man känner obehag. Fast jag är förbannad också för att de lurat mig. Mötte jag någon av dem på en mörk bakgata med en två tum fyra i näven, skulle jag placera den på ett välriktat ställe. Såna där typer brukar ju köra med att deras offer ramlat och slagit sig. Det kan ju de också råka ut för.

Ove är också irriterad på myndigheternas flathet gentemot oseriösa företagare. Vid ett tillfälle gick han ner med sina löneappar till det lokala skattekontoret. Han bad dem kolla ifall skatten på hans lön verkligen kommit in.

– Allt de sa var att jag kunde komma tillbaka när det blev dags att deklarerar, så skulle de kolla upp det då. ●

NÄSTA SIDA:
SÅ KAN
MAFFIAN
BEÄMPAS

Det är fullt möjligt att bekämpa organiserad brottslighet i byggbranschen. Det visar framgångsrika exempel i New York och Amsterdam. Förutsättningen är att polis och åklagare samarbetar nära med andra myndigheter.

SAMARBETE KAN FÄLLA BYGGMAFFIAN

● Att brottsyndikat slår sig in i byggbranschen, är ett mönster som går igen över hela världen. Mest känt är fallet New York, där maffian styrde byggandet under två årtionden.

Maffian i New York styrde byggbranschen genom att via hot och våld tillskansa sig olagliga monopol på bland annat betong. Man infiltrerade också fackföreningar för att få kontroll över arbetskraften.

Värst var situationen under 1970- och 1980-talen, innan en viss borgmästare Rudolph Giuliani flyttade in i stadshuset.

Holländaren Cyrille Fijnaut, vid universitetet i Tilburg, är en av Europas ledande forskare på organiserad brottslighet i bygg-

branschen. Han har studerat fallet New York ingående och funnit framför allt tre faktorer som gör just byggprocessen så intressant för maffialiknande grupperingar.

► Den första är de stora penningströmmar som hela tiden rinner mellan företag i ett stort byggprojekt. Överallt där det finns pengar, finns också människor som på ett ohederligt sätt försöker lägga vantarna på dem.

► Den andra faktorn är den komplicerade struktur av företag som är inblandade. Ett virrvarr av entreprenörer och underentreprenörer erbjuder ett bra skydd för ljusskygg verksamhet.

► Den tredje och kanske viktigaste faktorn är den extrema tidspress som alltid råder vid stora byggen. Seriösa entre-

prenörers vilja att till varje pris hålla deadline gör dem ovilliga att kontrollera vilka människor de egentligen samarbetar med. De blir också mer villiga att betala för att slippa utpressning och liknande och ifrågasätter sällan oskäligen monopol.

Men det finns också metoder för att bekämpa den organiserade brottsligheten, anser Cyrille Fijnaut.

– Myndigheterna är väldigt mäktiga när de väl använder sig av de instrument som finns tillgängliga. Beskattning, traditionell brottsbekämpning och kontroll vid till exempel anbuds-tävlingar, säger han.

Nyckeln är samarbete mellan olika myndigheter. Och det var detta som den republikanske borgmästaren Rudolph Giuliani

i slutet av 1980-talet använde, för att befria byggbranschen ur maffians grepp.

Man satte ihop en grupp av åklagare, poliser, kommunala tjänstemän och andra experter som enbart arbetade med att kontrollera de företag som deltog i anbudstävlingar vid offentliga byggen.

På ett par år lyckades man normalisera marknaden. Giulianis metod användes därefter, med framgång och på Cyrille Fijnauts inrådan, i Amsterdam på det stora tunnelbanebygget nord-sydlinjen under 1990-talet.

– Enbart traditionell brottsbekämpning räcker inte. Den måste kompletteras med administrativ kontroll från andra myndigheter för att bli riktigt effektiv, säger Cyrille Fijnaut. ●

annons Båsråd Indus

Böter ska stoppa sprängolyckor

Arbetsmiljö/

Antalet sprängolyckor ska minska på Botniabanan. Beställaren tvingas nu att betala vite på 250 000 kronor varje gång bolaget missar att riskbedöma arbetsmiljön.

De två senaste åren har det inträffat en lång rad sprängolyckor på ett antal byggarbetsplatser längs Botniabanan.

De har inträffat i samband med utlastning, skutknackning med hydraulhammare och krossning. En av dem som skadats, är maskinföraren Nils-Erik Pohjanen. Kvarblivet sprängämne exploderade plötsligt, precis under hans maskin.

– Jag hade tur, jag kunde ha dött. Det var stora stenar som sköts iväg, men jag träffades inte. Vi maskinförare är som minörjare på Botniabanans byggen, så ska det inte behöva vara, säger han till Byggnadsarbetaren i nr 7 2005.

För att sätta press på beställaren Botniabanan AB plockar arbetsmiljöverket fram en paragraf i arbetsmiljölagen som sällan används: kapitel 3, paragraf 14. Där står det att även projektörer har ett ansvar för att arbetsplatsen blir bra för dem som arbetar där.

I samband med utredningen av en av olyckorna förra året, kom arbetsmiljöverket fram till att Botniabanans arbetsmiljöplan saknade tillräckligt tydliga och detaljerade beskrivningar av hur man ska förebygga sprängolyckor och undvika dolor, det vill säga odetonerat sprängämne som exploderat i efterhand. Det

PRIVAT

Maskinföraren Nils-Erik Pohjanen skadades av en sprängexplosion på Botniabanan förra året.

löpande vitet innebär att bolaget tvingas betala 250 000 kronor varje gång riskbedömningar saknas i projekteringen.

– Vi har lagt ett löpande vite för att förhindra ytterligare personskador. Bygget är långt ifrån färdigt och det sprängs hela tiden. Problemet upprepas om vi inte tar ett större grepp, säger juristen Anders Jeppson på arbetsmiljöverket.

Botniabanan är en av få byggherrar som har järnkoll på

antalet dolor. På andra byggen sker också sprängolyckor, men arbetsmiljöverket får inte alltid kännedom om dem.

– Jag är väldigt besviken på arbetsmiljöverket. Vi har haft god kontroll och jag anser att vi skött detta på ett bra sätt, säger Henry Sjödin, kvalitets- och säkerhetsansvarig på Botniabanan.

Botniabanan AB har överklagat arbetsmiljöverkets beslut till regeringen.

NINA CHRISTENSEN

FAKTA/ SPRÄNGOLYCKOR PÅ BOTNIABANAN

- Hittills har 62 okontrollerade explosioner inträffat. Tillbudet inträffar när berget hackas sönder i mindre bitar med hydraulhammare, eller i samband med krossarbetet.
- I Botniabanans sträckning ingår 140 broar och 25 kilometer tunnel. Byggherren Botniabanan AB tar hjälp av cirka 60-70 projektörer.

Asbeststopp i Göteborg

Åtalsanmälan/

Regionala skyddsombudet på Byggnads avdelning i Göteborg har stoppat en rivning på grund av att det fanns asbest i lokalerna.

Bygget stod fortfarande stilla när Byggnadsarbetaren gick i tryck. Arbetsplatsen är en 3 000 kvadratmeter stor hotellbyggnad som ska bli lägenheter.

– Det fanns eternittrummor av asbest. Det finns också risk för asbest i kakelfix och fog, samt i linoleummattorna (limmet). Stoppet hävs när asbestanalysen är klar, säger Ronald Blixt, regionalt skyddsombud på Byggnads avdelning i Göteborg.

Arbetsmiljöverket kommer att rikta en rad krav mot företaget, som är registrerat i England och har sex polacker som utför rivningen. Bland annat ska arbetet utföras med hjälpmedel, exempelvis kärror, och företaget ska också ordna luftrenare. Arbetarna bar enbart enkla munskydd. Till beställaren, en bostadsrättsförening, kommer verket att rikta krav på en arbetsmiljöplan.

Verket kommer att göra en åtalsanmälan och beställaren kan, om fallet prövas, riskera att fällas i domstol. Gästarbetarna bor i några av rummen i det gamla hotellet.

– Det är ett bekymmer. De behöver saneringsstationer, för att undvika att dammet dras in i sovrummen, säger Ronald Blixt.

Bemanningsföretaget heter First Rockall Services och har gjort sig känt för att dumpa löner. Kommunal har haft en central tvist med företaget. Tio polska medborgare arbetade med tulpanplockning för 50 kronor i timmen.

NINA CHRISTENSEN

NÄTFRÅGAN Vi frågade: Tränar du minst en gång i veckan? **JA 47 % NEJ 53 %**

Nytt bakslag för Byggnads om dödsolycka

Åtalsprövning/
Åklagaren var inte beredd att vidare utreda de nya uppgifter som tagits fram. Nu funderar Byggnads på att ta ärendet om dödsolyckan i Helsingborg till riksåklagaren.

Byggnads hade inför mötet med representanter från åklagarmyndigheten och arbetsmiljöverket tagit fram nya uppgifter kring fjolårets svåra dödsolycka i Helsingborg. Bland annat ville man att åklagaren skulle utreda om det kunde ha funnits konstruktionsfel som orsakade olyckan. Men det blev kalla handen.

– Åklagaren ansåg att de nya uppgifterna inte räckte för att styrka att någon agerat oaktsamt. Så till vida var mötet en besvikelse, säger Kjell Johansson, arbetsmiljöombudsman på Byggnads.

Men sista ordet är ändå inte sagt i ärendet. Byggnads har av polisen begärt en kopia av det förundersökningsmaterial som finns, för att själva kunna granska ärendet. Därefter kommer man att rådfråga jurister och eventuellt försöka få ärendet till Riksåklagaren. Kjell Johansson har också starka funderingar kring om inte arbetsmiljölagen behöver ses över, efter det som skett.

– Det är uppenbart så, att om två personer dör på ett bygge och ingen åtalas, då är skyddet inte tillräckligt starkt. Kör du ihjäl någon med en bil blir du åtalad för vållande till annans död. När det gäller arbetsmiljöbrott händer ingenting, säger han.

Överåklagaren har beslutat att inte ompröva åklagare Lotten Lobergs beslut att lägga ner förundersökningen kring dödsolyckan. Det var den 16 september i fjol som 40 ton betong rasade över 21-årige Daniel Nilsson och 61-årige Björn Brandi. Båda omkom.

JOHAN SJÖHOLM

Fem standarder ska säkra byggställningar

Arbetsmiljö/
Nu har fem europeiska standarder blivit klara i svensk översättning. De ska öka säkerheten på alla byggnadsställningar i hela landet.

De som främst har behov av standarderna är de som bygger ställningar, de som tillverkar dem, samt leverantörer. För byggnadsarbetare och andra användare kan det också vara bra att veta vilka krav man bör ha på en ställning. Standarderna har tagits fram av cirka 20 europeiska länder tillsammans.

I den svenska standardiseringskommittén har många olika aktörer ingått: de som producerar ställningar, de som levererar ställningar, ställningsentreprenörer, Sveriges provnings- och forskningsinstitut, Byggnads samt arbetsmiljöverket.

– Följer man de här standardernas svenska utgåvor parallellt med de svenska föreskrifterna, är man på den säkra sidan, summerar Åke Norelius, arbetsmiljöverket, kommitténs arbete.

BERIT DUSE

Säkerheten ska öka på byggställningar i hela landet genom fem standarder.

Standarder är som handböcker, med råd och tips, tekniska beskrivningar och figurer. Ett särskilt kapitel innehåller enbart monteringsinstruktioner.

– Vi är, med några få undantag, nöjda. När vi ändrar i regelverket, kommer vi så långt det är möjligt, att hänvisa till lämpliga avsnitt i standarderna, säger Åke Norelius.

Standarderna fungerar som rekommendationer och anger krav och metoder för dimensionering och utförande av byggställningar, fasadställningar, rullställningar samt skyddsnet.

Standarderna för skyddsnet innehåller exempelvis information om hur nätet ska se ut, längsta avstånd till dem som ska skyddas och de beskriver också i detalj hur skyddsnetet ska infästas.

– De har inte funnits på svenska förut och kommer nu att bli mycket mer lättillgängliga för en större allmänhet i branschen, säger Åke Norelius.

NINA CHRISTENSEN

IF Metall förhandlar med HiTech om avtal

Gästarbetare/
Tjeckiska företaget HiTech Montage kan vara på väg mot att skriva avtal. Detta efter hård kritik från bland annat Byggnads.

Det senaste året har det tjeckiska företaget HiTech Montage gjort jobb som underentreprenör åt Peabägda Netel, på 3G-mastbyggen utanför Skellefteå.

Enligt Netel rör det sig om fyra tjeckiska arbetare som är här och arbetar.

Byggnads och flera andra

fackförbund har varit kritiska till företaget eftersom de saknar kollektivavtal.

Det har funnits misstankar om lönedumpning på företaget och att de anställda tvingats bo i tält.

Även konkurrenter till HiTech Montage har varit irriterade och menat att marknaden snedvrids.

Debattens vågor gick till slut så höga att Netel beslutade att lägga samarbetet med tjeckerna på is till dess att avtalsfrågan var löst.

Länge var det oklart vilket förbund som skulle skriva avtal med HiTech Montage. Vid byggandet av 3G-master gjuts fundament på ett sätt som faller under byggavtalet.

Men en hel del arbeten faller också under Elektrikerförbundets och IF Metalls avtal.

Nu står det klart att IF Metall blir det fackförbund som förhandlar om avtal med tjeckerna. Vid denna tidnings pressläggning var resultatet av förhandlingarna inte klart.

JOHAN SJÖHOLM

Skanska säger nej till asbestdrabbade

Arbetsmiljö/

Tio byggnadsarbetare och fyra byggelever utsattes för asbest på en Skanskaarbetsplats i Mariestad. Nu har förhandlingarna om skadestånd strandat mellan Byggnads och Sveriges Bygginstrumenter.

Byggnadsarbetarna arbetade i flera veckor med det farliga materialet och Byggnads begärde därför skadestånd till dem och byggeleverna.

Men facket och Skanska, samt deras företrädare Sveriges Bygginstrumenter, kom inte överens. Ärendet gick då till centrala förhandlingar.

Förhandlingar hölls i Skövde i början av mars.

- Vi har begärt skadestånd för brott mot arbetsmiljöavtalet. Men vi tycker också att Skanska har ett moraliskt ansvar att betala de anställda för det psykiska lidande som det innebär att ha exponerats för asbest och leva med risken att man kan bli sjuk i framtiden, säger Byggnads förhandlare Willy Hulthén.

Han menar att ett stort antal fel har begåtts av företaget, som lett till att de anställda i onödan exponerats för asbest, som innebär en stor hälsofara. Skanska och dess arbetsgivarorganisa-

MIKAEL LUNGSTROM

Snickaren Stefan Nilsson rev de flesta mattorna på arbetsplatsen i Mariestad. Han utsattes för asbest i mellan 100 och 200 timmar.

tion har inte velat tillmötesgå kraven.

- Vi anser inte att det är fråga om ett brott mot arbetsmiljöavtalet, säger Åke Johnson, representant för Sveriges bygginstrumenter.

Byggnads ursprungliga krav var att Skanska skulle betala 520 000 kronor i skadestånd, varav 30 000 kronor vardera skulle gå till elever och byggnadsarbetare. 100 000 kronor skulle vara skadestånd till facket.

- För att få en uppgörelse till stånd har vi sänkt kraven till totalt 210 000 kronor. Då skulle

alla byggnadsarbetare och elever få 15 000 kronor var, berättar Willy Hulthén.

Byggnads avstår för sin del från skadestånd och prioriterar i stället att de anställda får pengar. Skanska sa dock nej och det blev en strandning. Under diskussionens gång har företaget sagt sig vara berett att avsätta 100 000 kronor till extraordinaära arbetsmiljöinsatser, som företaget i samråd med mb-gruppen skulle använda. Ärendet kan nu komma att gå vidare till en skiljenämnd.

MARGITE FRANSSON

Asbestsanering granskas

Arbetsmiljö/

Arbetsföreskrifterna för asbesthantering skärps. Arbetsmiljöverket passar samtidigt på att granska de saneringsföretag som hanterar asbest i sin verksamhet.

Granskningen sker i två steg med start i april. I första steget besöker arbetsmiljöverket alla företag som har tillstånd för asbestsanering för att ställa frågor om deras systematiska arbetsmiljöarbete.

Efter sommaren blir det sedan inspektioner ute på ett stort antal byggen där asbestrivning pågår. Syftet med granskningen är dels att skapa en bild över hur branschen sköter sig och informera om de nya, skärpta reglerna. Men man vill också väcka frågan kring de hälsorisker som asbesten fortfarande utgör i byggbranschen.

Skärpningen av arbetsföreskrifterna kring asbesthantering innebär en rad förändringar. Arbetsledare måste i framtiden ha särskild utbildning kring asbesthantering. Tidigare har det räckt att saneringsarbetarna varit utbildade. Utbildningen måste också uppdateras med jämna mellanrum.

Reglerna kring inventering av asbesthaltigt material vid rivningar blir tydligare.

Dokumentationskraven ute på byggarbetsplatserna skärps. I framtiden måste sådant som läkarintyg för sanerarna, rivningstillstånd och utbildningsdokumentation finnas på byggena. Anmälan om asbestrivning måste ske två dagar innan rivningen påbörjas.

Föreskrifterna börjar gälla den första april. Men för de företag som redan har tillstånd, gäller de gamla föreskrifterna tills att tillståndet löper ut.

JOHAN SJÖHOLM

Allt fler väljer enbart a-kassa

Medlemmar/

Vid årsskiftet hade Byggnads a-kassa 4 800 enskilda medlemmar. Det är en uppgång med 749 personer jämfört med förra årsskiftet.

Antalet enskilda medlemmar fortsätter att öka. Uppgången har varit konstant under de senaste åren. Enskilda medlemmar

är personer som väljer att enbart vara anslutna till Byggnads a-kassa men inte till förbundet.

Den sista december 2002 hade Byggnads a-kassa 3 331 enskilda medlemmar.

Ett år senare hade antalet stigit till 3 800 och den sista december 2004 var de 4 041.

Historiskt har antalet enskilda

medlemmar legat på en betydligt lägre nivå.

Under första delen av 1990-talet fanns det färre än 2 000 enskilda medlemmar.

Sedan steg siffran på ett par år till omkring 3 000.

Där stannade uppgången av för att åter ta fart 2002.

CENNETH NIKLASSON

I KORTHET

Allt fler får jobb i byggbranschen

Arbetslöshet/Landets lägsta byggarbetslöshet finns i Kronobergs län. Och trenden för hela landet är att allt fler får riktiga jobb. Kronobergs län hade i februari en arbetslöshet på 4,5 procent vilket, motsvarar blott 64 byggnadsarbetare. Även Halland och Stockholm har utmärkande låg arbetslöshet på 5,2 respektive 5,3 procent.

Åter igen hade Gävleborgs län högst arbetslöshet. Det är nu landets enda län, där över 20 procent av yrkeskåren går utan vare sig arbete eller åtgärd. För hela riket är arbetslösheten tio procent, vilket är en liten minskning jämfört med förra månaden och motsvarar 9 920 personer.

Andelen byggnadsarbetare sysselsatta i arbetsmarknadsåtgärder är nästan oförändrad jämfört med januari. Totalt står nu 11 471 personer utanför den öppna arbetsmarknaden.

Glasarbetare svensk mästare på att byta bilrutor

**Tävling/
Glasmästeriarbetaren Tomas Kolsvik, 40 år, från Munktorp har tagit sitt första SM-guld i att byta vindruta på en bil.**

– Jag var nervös, men det gick precis så bra som jag hoppades på, säger en glad guldmedaljör.

Svenska mästerskapen för bilglasbyte hölls i början av mars i Linköping. Tävlingsmomentet handlade om att byta vindruta på en Opel Astra. Tre personer var med i finalen och de hade två timmar på sig att byta rutan. Tomas Kolsvik (bilden) blev klar precis innan tiden gick ut.

– Jag utnyttjade de två timmarna fullt ut. På slutet putsade jag rutan och ställde i ordning mina saker, berättar

MIKAEL ODESJÖ

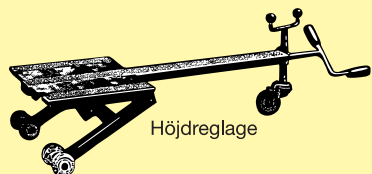
Tomas Kolsvik. Den som överstrider tiden får minuspoäng. – Jag tror att jag vann för att jag hade ett bra skyddsarbete, snyggt och rent på arbetsplatsen och att rutan blev bra monterad.

För Tomas Kolsviks del var det den fjärde SM-finalen.

Nu väntar de Nordiska Mästerskapen i Danmark och senare även Europamästerskap.

CENNETH NIKLASSON

Liftnagnen "Taxen" för kyl och frys

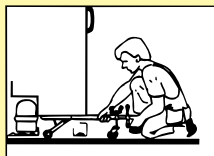

Lågbyggd liftnavn för kyl- och frys med reglerbar höjd 40-160 mm.

Enkel hantering:

- Tag bort ventilationsgallret
- För in vagnen mot kompressorn
- Veva upp de mm som behövs
- Rulla skåpet till önskad plats

Lyftkapacitet: 300 kg

ERROL TOOLS

Ing. Firma Rune Nordling AB
Blockstensvägen 18, 802 62 GÄVLE
Tfn 026-68 64 84 Fax 026-64 08 40

Bygghantverk

Byggnadsvård, restaurering och småskalig nybyggnation

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Naturvetenskapliga fakulteten

Hantverksskolan i Mariestad
Dacapo

Läs mer och ansök på www.dacapo.mariestad.se. Tel 0501-75 57 80

Timringskurser.

Lär dig timra och bygg ett eget timmerhus. 8 dagars kurser varje månad maj till september. Från stock till färdig stuga. Byggnadskonstruktion, timring med traditionella redskap men också träning i modern utrustning för sågning och fräsning av stockar till timmerhus. För information ring 0652-710 90 eller mejla axes@gransfors.com

GRÅNSFORS BRUKS AB

Vi söker 4 ställningsmontörer

Hyrex AB är ett av Stockholms största ställningsföretag. För oss är det viktigt att kunna erbjuda bra lösningar på alla typer av ställnings och väderskydds projekt samt en bra service till våra kunder. Det ställs allt högre krav på oss som ställningsentreprenörer och vi avser att ligga i framkant i branschens tekniska utveckling samt att kontinuerligt erbjuda alla våra anställda kompletterande utbildningar. Hyrex AB är ett av STIB auktoriserat ställningsföretag, och medlem i Byggmästarföreningen.

Vill du bli en i gänget? Du skall ha minst 2 års erfarenhet av byggnadsställningar och kunna vara vaken att ta till dig den förändring som pågår och de nya krav som ställs på branschen. Hos oss får du all utbildning som krävs.

Kontakt: Du är välkommen att kontakta vår VD Tommy Berglund på telefon: 08-531 810 00 eller e-post: tommy.berglund@hyrex.nu

Nya tunnelborren i gång i Hallandsåsen

**Tätning/
Strulet med den nya borren vid Hallandsåsen verkar vara över. Åtminstone tillfälligt. Över 150 meter tunnel är nu färdig.**

I oktober i fjol skulle byggandet av tunneln genom Hallandsåsen komma in i en ny fas.

Den nya borren Åsa skulle fungera bättre och smidigare och sågs som lösningen på alla problem som kantat bygget sedan byggstarten 1993. Men det dröjde bara ett tiotal meter innan hon körde fast. Berget var så dåligt att man var tvungen att gå in och täta och staga upp det, bland annat med ett medel som heter Carbopur, som innehåller isocyanater.

Borrandet stod helt stilla i flera månader och då trodde Banverket att arbetet skulle kunna kom-

ma i gång först i februari.

– Men hela tätningsarbetet fungerade mycket bättre än vad vi planerat för. Därför kom vi i gång tidigare, redan i mitten av januari.

Arbetet pågår i den så kallade södra randzonen, vid den södra tunnelmynningen, mellan Förslov och Grevie, som bitvis består av mycket dåligt berg. Med hjälp av sonderingsborrning försöker de förutsäga hur nästa sträcka ska se ut och om borren ska användas i slutet eller öppet läge.

– Hittills har vi mest kört i slutet läge, eftersom det är bättre när bergförhållandena är mycket dåliga. Snart kommer vi till en sträcka där berget är mycket stabilt och då kan vi köra i öppet läge. Det går betydligt fortare, säger Ulf Angberg.

ELIN JÖNSSON

PENGAR PÅ 24 TIMMAR

Ni får betalt för sålda fakturor inom 24 timmar. Ni har inga fasta kostnader eller andra avgifter. Ni väljer vilka fakturor ni vill sälja.

- INGA FASTA KOSTNADER
- INGA FASTA AVGIFTER
- INGA KRAV – VALFRITT ANTAL

Tfn: 08-441 52 70

info@flexil.se

FLEXIL FINANS

Gör livet lite enklare för dig som företagare

www.flexil.se

STÄLLNINGSPÅBILDNING

Över hela Sverige

Boka kursledare direkt till företaget

0225-650 65 / 0702-49 40 17

Eller anmäl dig till våra befintliga kurser på

www.stallningsutbildning.se

Närliggande kurser: Uddevalla 27/4 • Umeå 2/5
Gislaved 2/5 • Jönköping 3/5 • Haparanda 4/5

Fler kommande kurser finns på hemsidan!

I KORTHET

Olycksdrabbad företagare dömd

Arbetsolycka/ Egenföretagaren inte bara skadades svårt vid ett fall 2003. Nu har han dessutom dömts till böter för olyckan.

Olyckan inträffade 2003 på ett balkongarbete i Umeå, rapporterar Sveriges Radio Västerbotten. Egenföretagaren, som är i plåtbranschen, skadades svårt. Olyckan anmäldes till arbetsmiljöverket och nu har rätten funnit att utrustning på en lyftanordning som användes var felutformad.

Egenföretagaren måste nu betala 1 800 kronor i böter för arbetsmiljöbrott.

HÖGTRYCKSTVÄTTAR OCH DAMMSUGARE

G 4802 A

HÖGTRYCKSTVÄTT - HETVATTEN
200 BAR - 930 L/TIMME - 80/130° C

EGT pistol, Turbo Laser lans, enkelt spolrör, aut. start/stopp, kem.injektor, 8 m elkabel, 25 l bränsletank, avkalkningssystem, komplett kontrollsystem, 3x 400v

Rek. utpris: 43.840,-
med SLANGVINDA och 20 m SLANG

NU: **21.999**

PÅ KÖPET
Beställ din högtryckstvätt nu - så får du en Gerni Compact Fly GRATIS

SPARA 21.841

G 9 26-170

HÖGTRYCKSTVÄTT - KALLVATTEN
170 BAR - 1560 L/TIMME

EGT pistol, dubbelt spolrör, 10 m högtrycksslang, aut.start/stopp, körhandtag, 2 massiva hjul, 8 m elkabel.

Rek utpris: 17.587,-

NU: **12.999**

SPARA 4.588

VAC 1335

DAMMSUGARE
TORR OCH
VÄTSUGARE

1350 Watt
35 l, 8 kg
Rek utpris:
2.879,-

NU: **1.999**

Samtliga priser exkl. moms och giltiga tom 31/7 2006

Gerni SVERIGE

Box 127, S-662 23 Åmål
Tel. 0532-175 30
Fax 0171-44 74 31

www.gerni.com E-mail: gerni@nilfisk-advance.dk

Gerni
- danish cleaning power

DYR SKRUVDRAGARE IDENTISK MED BILLIG

Hiltis skruvdragare, SF 121-A, kostar drygt 4 600 kronor. Panasonic EY 6409 är cirka 2 000 kronor billigare. Under skalet är maskinerna nästan identiska, visar Byggnadsarbetarens granskning.

TEXT INGEMAR DAHLKVIST ILLUSTRATION TERRY LEBLANC

När Byggnadsarbetaren testade skruvdragare, i nummer 16/2005, var Hilti- och Panasonicmaskinerna ganska likvärdiga i labtestet. Men på bygget vann Hiltin överlägset.

"Hilti är Hilti". "Det känns att det här är en proffsmaskin". Ungefär så lät omdömena om den drygt 2 000 kronor dyrare Hiltin.

Byggnadsarbetaren har nu slaktat de båda maskinerna för att jämföra innehålllet med hjälp av provlaboratoriet SP i Borås.

Resultatet är överraskande. Ytterst få detaljer skiljer. Det mesta är identiskt lika, tillverkat på samma fabrik i Mexiko.

– Vi vill inte uppge vilken underleverantör vi har, så transparenta är vi inte. En del av komponenterna, som är standardkomponenter, är identiskt lika, som Panasonics maskin. Det stämmer, säger Martin Andersson, produktchef för Hiltis batteridrivna maskiner i Sverige.

Alla skruvdragare fungerar enligt samma princip. Ström leds från batteriet till motorn. Vid fullt pådrag direkt och vid mindre pådrag via en så kallad switch, vars funktion är att den i korta intervaller slår på och av strömmen till motorn för att reglera hastigheten. Motorn driver, via en växellåda, en axel som går till chucken via en ställbar momentreducerare. Momentreduceraren slår ifrån drivningen vid ett visst motstånd, till exempel när skruven är på plats.

I alla de här delarna finns det möjlighet att variera kvalitet och funktion. De två proffsmaskinerna i Byggnadsarbetarens test skiljer sig från billiga skruvdragare för hemmabruk. Teknikern på labbet som demonterar de två skruvdragarna, har tidigare plockat isär flera billigare maskiner. I Hiltin och Panasonicen hittar han kablar med högre temperaturtålighet i isolering, högre strömstyrka på switch samt metall-drev i stället för

plastdrev i de hårdast belastade delarna av växellådan.

Han imponeras av kvaliteten, men förvånas samtidigt över att de båda maskinerna är ihopsatta av samma delar.

Några skillnader finns det:

▶ Skruvarna som fäster de kablar som går direkt till motorn (som leder strömmen när motorn går på fullt pådrag) är lite mindre och mörkare i färgen på Hiltin än på Panasonicen. Ett plus får Hiltin eftersom skruvarna har låsbricka. Men trots kopparfärgen visar sig Hilti-skruvarna vara av stål precis som på Panasonicen.

▶ Hilti får ett plus för att kablarna går igenom ett avstörningsfilter, en så kallad ferit. Det gör att maskinen inte stör andra signaler, till exempel mobiltelefoner, lika mycket.

▶ Maskinerna har samma switch (som slår på och av strömmen med hög frekvens beroende på hur mycket pådrag användaren ger). Men kylflänsarna som ska avleda värme från switchen är olika. Enligt labbet är dock funktionen likvärdig ur kvalitetssynpunkt. Panasonicen får ett plus för att kablarna till switchen är bättre skyddade från motorvärme jämfört med Hiltin.

▶ Fjäders i momentreduceraren är något kraftigare på Hiltin än på Panasonicen.

Det ger en annorlunda känsla då momentet ställs in.

Mer än så skiljer det inte i själva maskinen. Några marginella kvalitetsskillnader till Hiltins fördel, annars helt lika.

Både Hiltis och Panasonics batteripack innehåller tio Panasonic-celler. De kraftfullaste batterierna, 3,5 amperetimmar (Ah), behåller den världsledande batteritillverkaren Panasonic för sig själva. Hiltin får hålla till godo med 3 Ah.

Också i batteriladdaren återfinns identiska komponenter även om skillnaderna är större än i maskinerna. Laddarna bedöms av labbet vara av hög och likvärdig kvalitet. Hilti får plus för sin rekonditioneringsfunktion medan Panasonic får plus för att man redovisar en oberoende testning, Hilti nöjer sig med att hänvisa till EU-direktiv.

Resultatet av slakten av skruvdragare är att i princip hela skillnaden mellan Hiltis och Panasonics skruvdragare finns på utsidan. Det underlättar valet mellan dem. Köparen kan bedöma skillnaderna, som valet av chuck, maskinernas ergonomi, utformningen av reglage och skalets stöttålighet. Och så priset då, man får nästan två Panasonic för varje Hilti.

Martin Andersson på Hilti håller med om att prisskillnaden mellan maskinerna kan förefalla stor.

– Vårt pris är ett listpris. Vi säljer till professionella kunder som normalt har individuella rabattavtal som gör att priset varierar beroende på kundens storlek, volymkunder har ett lägre pris, säger han.

Han vill också understryka att kunden inte köper lösa komponenter utan en helhet, där han anser att Hilti erbjuder en lång rad lösningar i batteri, laddare, chuck och skal som skiljer Hiltin från konkurrenterna.

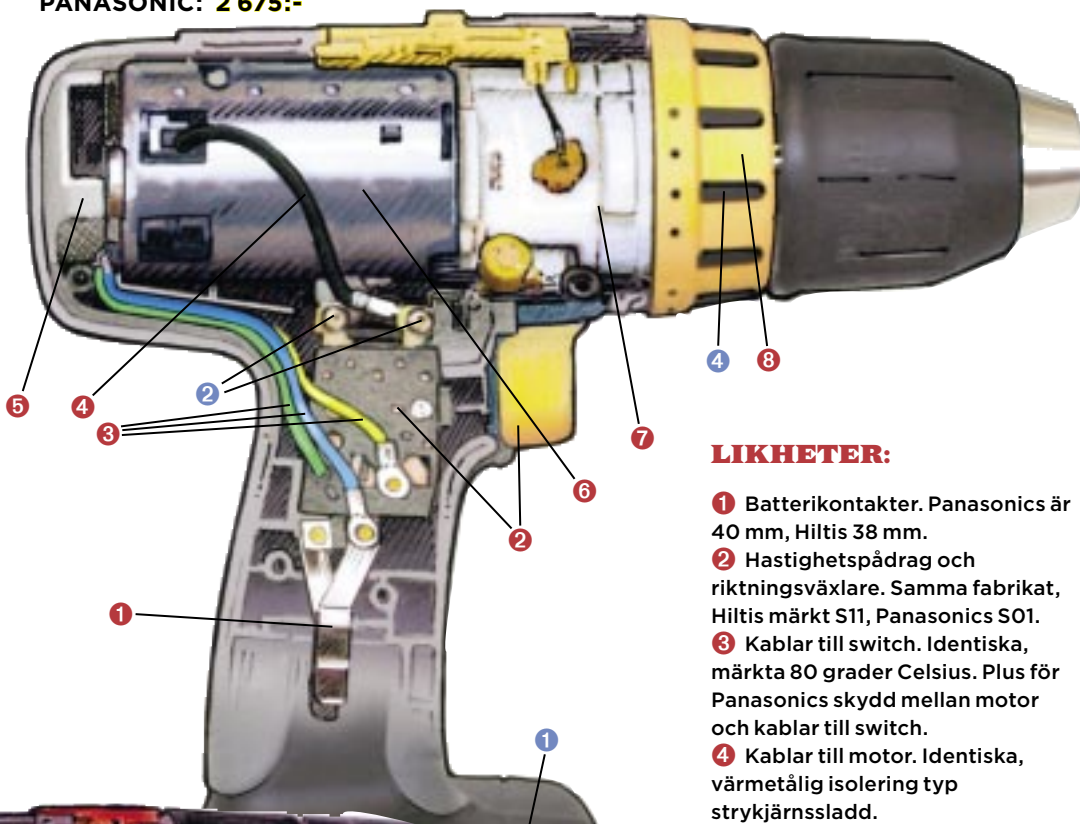
– Och dessutom är vi ensamma om vår livstidsgaranti, vi anser att totalekonomin är viktig, säger Martin Andersson. ●

PANASONIC: 2 675:-

SKILLNADER:

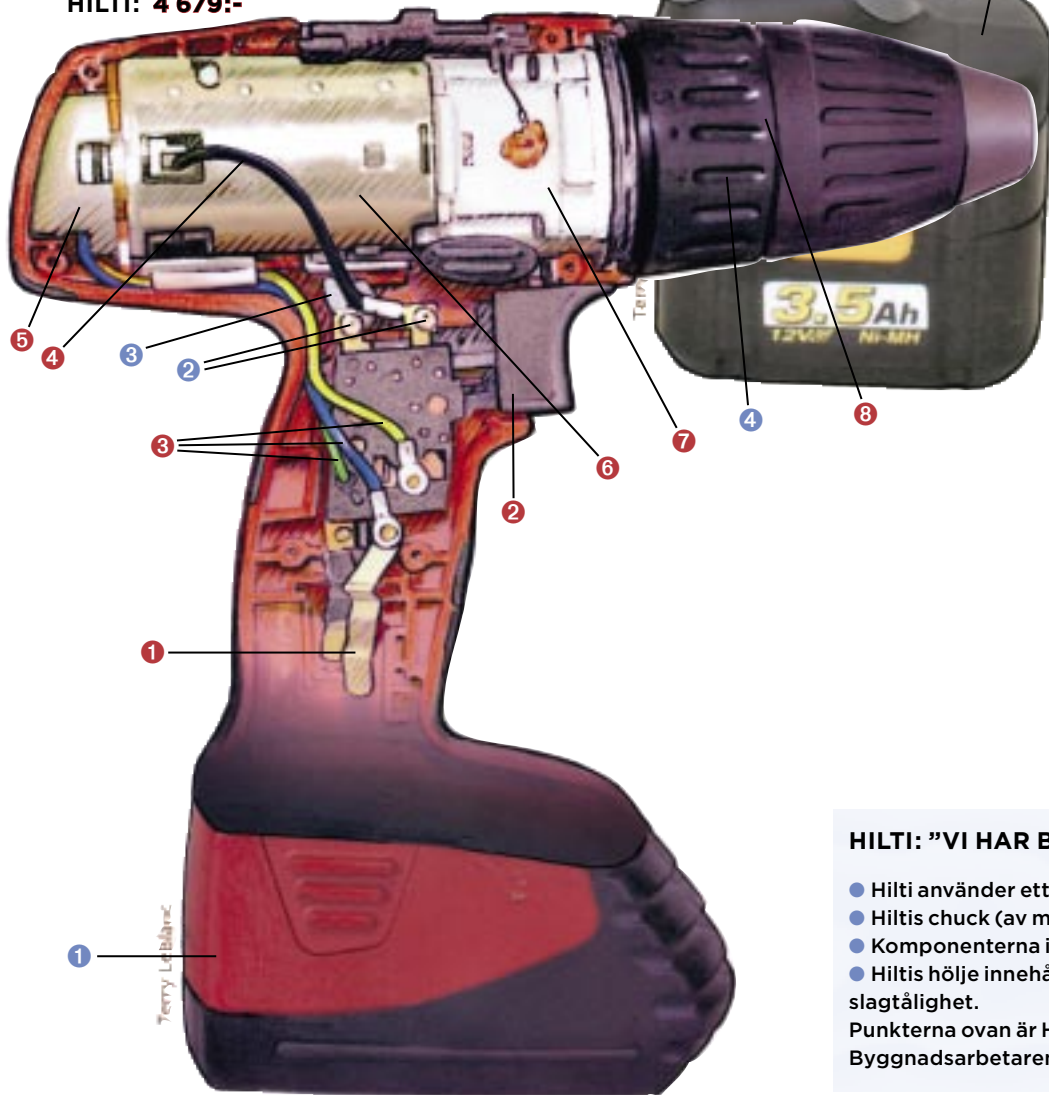
- 1 Batteripack. Plus för Panasonic's kraftfullare batteri.
- 2 Terminalsruvar. Plus för Hiltis låsbrickor.
- 3 Störningsskydd. Plus för Hiltis avstörningsfilter, ferit (saknas på Panasonic).
- 4 Fjäder till momentreducerare (dold, se bild). Hiltis fjäder är kraftigare och ger en annan känsla vid inställning. Dessutom skiljer sig chuck, reglage och hölje åt.

LIKHEETER:

- 1 Batterikontakter. Panasonic's är 40 mm, Hiltis 38 mm.
- 2 Hastighetspådrag och riktningväxlare. Samma fabrikat, Hiltis märkt S11, Panasonic's S01.
- 3 Kablar till switch. Identiska, märkta 80 grader Celsius. Plus för Panasonic's skydd mellan motor och kablar till switch.
- 4 Kablar till motor. Identiska, värmetålig isolering typ strykjärnssladd.
- 5 Switch och kylfläns. Identiska switchar, märkta 2SK2690-01. Hiltis kylfläns är högre och tjockare medan Panasonic's är bredare. I princip samma vikt och ytare (viktigt för förmågan att avge värme). Bedöms som likvärdiga.
- 6 Motor. Märkta med olika identitetsnummer, men "ser precis likadana ut" enligt SP.
- 7 Vaxellåda. Identiska, med tre planetväxlar och drev i metall, förutom det andra manteldrevet som är i plast. Märkta PA66-GF50 1.
- 8 Momentreducerare (dold). Identisk konstruktion med en fjäder som spänns mot ett kullager. Hiltis fjäder kraftigare (se skillnader).
- 9 Batteriladdare (ej på bild). Inte lika lika som maskinerna. Men likvärdiga enligt SP. Hiltis får plus för rekonditioneringsfunktion. Panasonic's får plus för oberoende provning.

HILTI: 4 679:-

HILTI: "VI HAR BÄTTRE FETT"

- Hilti använder ett fett med högre viskositet än de flesta andra.
- Hiltis chuck (av märket Jacobs) är känd för hög kvalitet.
- Komponenterna i Hiltis växel har "förbättrad sintring".
- Hiltis hölje innehåller 30 procent glasfiber som ger god slagåtlighet.

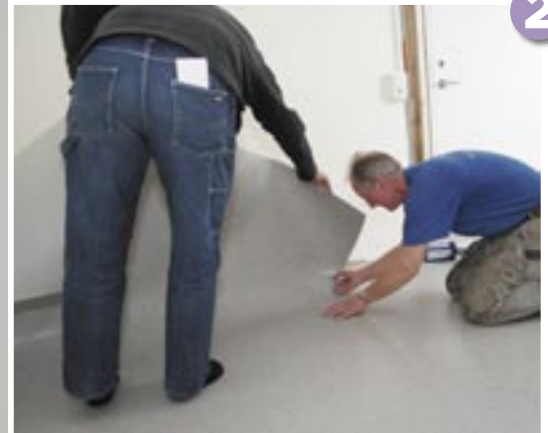
Punkterna ovan är Hiltis egna kommentarer med anledning av Byggnadsarbetarens jämförelse. Vi har inte kontrollerat dem.

1

Med en tandemfogpruta lägger Rolf Danielsson en rejäl sträng tätmedel längs skarven. Tvåkomponentslimmet fungerar som kemsvets, men luktar inte.

2

KENNETH PETTERSON

3

3. Ultraviolett ljus avslöjar om skarven är otät.

2. När våderna läggs i hop underlättar det om man är två, som hjälps åt med jobbet. Den färdiga skarven blir nästan osynlig.

Tät skarv utan rök och damm

● Här läggs golven utan hälsofarlig rök och damm. Mattskarvarna tätas med ett silikonliknande material som läggs på med spruta.

Golvläggaren Rolf Danielsson lägger nya vinylgolv i en gammal skolbyggnad i Växjö. Han använder skarvmetoden, som är ny i Sverige.

– Dessutom behöver man inte tänka på brandlarmet, säger Rolf Danielsson. Det är lätt att man glömmar bort att säga till att brandlarmet ska kopplas bort innan man börjar svetsa.

Metoden kallas Tarastick och resulterar i en mattskarv som knappt är synlig. Dessutom slipper man en mattskarv som drar till sig smuts; ingenting fastar i den tunna skarven.

Mattan rullas ut på golvet på vanligt sätt, med våderna vända

mot varandra för att undvika färgskiftningar i golvet om rullen är ojämnt färgad.

Våderna läggs med överlapp och skärs rent med kniv och linjal.

Golvet limmas på vanligt sätt och första våden fixeras vid golv.

Nu kommer Tarastick in i bilden. Innan nästa våd fixeras läggs en sträng av ett silikonliknande tvåkomponentslim längs skarven. Limmet fungerar som kemsvetsvätska, men är luktlöst.

Limmet läggs på med en tandemfogspruta, som innehåller både lim och härdare.

Skarvlimmet läggs längs halva våden i taget. När den andra, fortfarande uppvikta, halvan av våden läggs måste man vara extra noga så att skarven verkligen blir tät.

– Då är det en fördel om man är två, säger Rolf Danielsson.

Slutligen pressas skarven samman med en skarvrulle. Det är viktigt att tätmassan läggs på riktigt så att överskott tränger upp i skarven, då vet man att skarven är tät. Överbliven tätmassa torkas bort med vatten och svamp.

Skarvens täthet kontrolleras genom att man belyser den med ultraviolett ljus. Om skarven är tät bildas ett lilafärgat streck av det ultravioletta ljuset.

Produkten kommer från Frankrike och används enbart i torra utrymmen.

Rolf Danielsson är anställd hos JKS Golv i Växjö och har arbetat 43 år som golvläggare. Det här är en av de få nyheterna i yrket. En av de största nyheterna var plastmattorna när de kom i början av 1950-talet.

Vid traditionell golvläggning fräses man ett spår mellan mattvåderna. Det görs vanligtvis med en eldriven fräsmaskin, som bullrar kraftigt, och virvlar upp fräsdamm från mattan.

Det kan också göras betydligt tystare med en liten hyvel som ger ett kupat spår i skarven mellan mattvåderna. Spåret fylls med en svetsstråd av plast, som värms fast med en elektriskt uppvärmd pistol, som påminner om en lödpenna. Vid svetsningen avges rök som är ohälsosam.

KENNETH PETTERSON

HAR DU EN BRA GREJ?

Ring 08-728 49 70

GREJER & GREPP PÅ INTERNET

www.byggnadsarbetaren.se

MÖTEN & SÂNT

Svenska Byggnadsarbetareförbundet
106 32 Stockholm Besöksadress: Hagagatan 2,
Stockholm, tel 08/728 49 00

SYDOST

Rådjursvägen 1, Växjö, tel
0470/75 35 30 fax 0470/202 19

- ▶ **Alvestasektionen:** sekt. möte mån 10 apr, kl 19. Vislanda värdshus. Försäkringar.
- ▶ **Lessebosektionen:** sekt.möte tor 30 mar, kl 18.30. Hovmantorps Folkets hus.
- ▶ **Tingsrydsektionen:** sekt.möte tor 6 apr. Båtfabriken i Ryd – samling vid Mårdslycke. Mer info på avd hemsida.

KALMAR

Radarvägen 9, tel 0480/42 90 90
fax 0480/510 11

- ▶ **Kalmarsektionen:** sekt. möte ons 12 apr, kl 18.30. Ikea Bygget.

GÖTEBORG

Brogatan 1, tel 031/774 33 00,
fax 031/774 33 77

- ▶ **Hisingensektionen:**

sekt.möte tis 4 apr, kl 18.
Backa Folkets hus.

- ▶ **Nord/Sydostsektionen:** sekt.möte mån 3 apr, kl 17. SKF:s klubbkola.
- ▶ **Västsektionen:** sekt. möte ons 5 apr, kl 18. Frölunda kulturhus, Lilla salen.
- ▶ **Centrumsektionen:** sekt.möte ons 5 apr, kl 17. Nolösalen, Folkets hus.
- ▶ **Stenungsundsektionen:** sekt.möte mån 3 apr, kl 17. Kommunhuset.
- ▶ **Kungälvsektionen:** sekt.möte tis 4 apr, kl 18. LO-fackens lokal.
- ▶ **Alesektionen:** sekt. möte tis 4 apr, kl 18.30. Folkets hus, Nol.
- ▶ **Lerum- och Härrydssektionen:** sekt.möte ons 5 apr, kl 17. Lerums SOK:s klubbstuga, Härskogen.
- ▶ **Mölnålssektionen:** sekt.möte tor 6 apr, kl 17. Bygg 12:ans lokaler, Brog 1.

- ▶ **Kungsbackasektionen:** sekt.möte tis 4 apr, kl 17.15. ABF:s lokaler.
- ▶ **NCC-klubben:** klubbmöte tor 14 apr, kl 17. Hörsalen, NCC:s kontor, Kromet.
- ▶ **Peab-klubben:** klubbmöte tis 11 apr, kl 17. Sävadalens Folkets hus.

HALMSTAD

Andersbergsgården 104, tel
035/17 41 00 fax 035/17 41 98

- ▶ **Falkenbergsektionen:** medl.möte mån 10 apr, kl 18.30. Exp. Rådmansgatan 38.

UPPLAND

Portalgatan 6A, tel 018/19 45 00,
fax 018/19 45 01

- ▶ **Alunda-Östhammarsektionen:** medl.möte tor 23 mar, kl 18.30. Östhammarhems lokaler, Österbybruk. Arbetarskydd, medverkan, Christer Lindström.

- ▶ **Tierpsektionen:** medl. möte tor 23 mar, kl 19. (Styrelsen samlas kl 18 på exp.). Munters Tobo. Industribesök, guidad tur av metallklubben. Kaffe och landgång serveras.
- ▶ **Enköpingssektionen:** medl.möte tor 23 mar, kl 18.30. Folkets hus.

HÄLSINGLAND

Björnängsvägen 2, Söderhamn,
tel 0270/733 50
fax 0270/733 60

- ▶ **Bollnäs-Edsbyn-Söderhammsektionen:** familjedag med pimpling sön 2 apr, kl 10-12.30. Östersjön Rengsjö. Alla deltagare blir bjudna på mat, prisutdelning efteråt.
- ▶ **Hudiksvall-Ljusdalsektionen:** familjedag med pimpling sön 26 mar, kl 10-12. Lillbosjön, mellan Delsbo och Järvsö. Alla blir bjudna på förtäring, prisutdelning efteråt.

VÄRMLAND

Posthornsgatan 8, Karlstad, tel
054/87 58 00, fax 054/83 47 42

- ▶ **Karlstadsektionen:** sekt.möte tor 30 mar, kl 17. Bygg 29:an.

ÖSTERSUND

Folkets Hus, Krondikesvägen 93,
tel 063/664 94 00
fax 063/664 94 12

- ▶ **Strömsundsektionen:** sekt.möte tor 23 mar, kl 17. Restaurang Bistro. Mat.

KALIX

Centrumvägen 33C, tel
0923/147 55 fax 0923/165 88

- ▶ **Haparandasektionen:** familjefest, pimpeltävling, lör 8 apr, kl 11. Haparanda hamn.
- ▶ **Kalixsektionen:** familjedag med pimpeltävling sön 9 apr, kl 11.30. Risöns bygdegård "Udden".
- ▶ **Överkalixsektionen:** familjedag med pimpeltävling sön 2 apr, kl 11.00. Strömsnäs, Tallvik.

annons
Byggsoft

annons
Scando

Snickare vill slå med "smutsigt" ljud

Fredrik Lindbloms arbetskamrater tycker att trance är enformigt. Själv är han totalt hängiven. All ledig tid, helger och nätter, går åt till att skapa trancemusik och att spela på klubbar. Drömmen är att hänga upp en vinylskiva på väggen i Innovation studios i Heby.

TEXT KATARINA CONNHEIM FOTO BJÖRN ULLGREN

Musiken pumpar ut från högtalarna i studion. Det låter som techno, men ändå inte. Det är lugnare och mer melodier. Det är trance; elektronisk dansmusik. Fredrik Lindblom gör musiken själv genom att använda sig av musikprogram i datorn.

– Folk tror att det är enkelt att göra låtar. Men det är mer jobb än folk tror, säger Fredrik.

En trancelåt kan ta ungefär tre veckor att göra. Fredrik arbetar helst på natten, flera timmar i sträck.

– Vi börjar vid niotiden på kvällen och håller på till fem, sex på morgonen. Det går bäst efter klockan tolv, ett på natten.

Fredrik Lindblom och Henrik Collin bildade gruppen Perpetual 2001. Att de valde just det namnet handlar till stor del om betydelsen. Perpetual betyder evig.

– Jag vill alltid hålla på med det här. Musik är livet, säger Fredrik.

Och Fredrik har alltid lyssnat på elektronisk musik, sedan han var i tioårsåldern. Han är helt självlärd och har aldrig gått någon musikutbildning.

I gymnasiet valde Fredrik byggprogrammet, till stor del för att han var trött på skolan, men också för att han ville producera. Efter skolan fick han jobb på Studiobyggarna, ett företag som bygger ljudisolerade och akustiska rum. Han arbetade där ett år och kunskaperna därifrån tog han med sig när han byggde Perpetuals egen studio, som heter Innovation studios.

– Inne i det här rummet finns väl inte en vinkel som är 90 grader. Det får inte vara fyrkantigt. Det viktigaste är att ljudet bryts, förklarar Fredrik.

Han är nöjd med resultatet, även om det finns vissa planer på att byta ut heltäckningsmattan på golvet till laminatgolv.

Fredrik och Henrik gör progressiv trancemusik. Den är lugn och tillbakadragen. För ett år sedan kom första skivan "Perpetual Sidewalk Chilling". En av låtarna heter Tsunami (Tribute) och handlar om flodvågskatastrofen i Asien.

– Vi hade ett parti som var torrt och långtråkigt. Då kom Henrik på att vi kunde klippa in röster från amerikanska och engelska nyhetsändringar.

Perpetual vill att man med låten ägnar en tanke åt de drabbade i katastrofen.

Flera artister har också varit i studion och spelat in låtar, bland annat Intense, en kille från Göteborg som gör hiphopmusik. Fredrik bor i Heby, en liten ort med 2 000 invånare, några mil väster om Uppsala.

– Det är en håla. Här finns inget att göra, konstaterar Fredrik.

Men "hålan" kan ha sina fördelar. Genom kontakter med kommunen kunde de få hyra övervåningen i den gamla skolan, som de gjorde om till studio. Dessutom är det nära bostaden, några hundra meter.

På helgerna är Henrik och Fredrik dj:s på klubbar runt om i Uppsalatrakten. För några veckor sedan arrangerade de en fest i Sala.

– Det är underbart att se människor dansa och ha kul. Det som är skönt med musiken är att folk är så snälla. Det är inte något bråk och tjafs som inom hiphopen.

Fredrik trivs med jobbet som snickare på husbyggnadsföretaget SMB i Stockholm. "Det är lättsamma människor" säger han om arbetskamraterna, även om de inte alltid förstår hans musikstil.

– Åh, de jävlas hela tiden och tycker att allt låter likadant.

Men målet är att kunna livnära sig på musiken. Ett holländskt bolag hittade Perpetuals musik på nätet. Bolaget gillar en av deras låtar, men vill ha ytterligare en låt för att kunna släppa en vinyl-platta. Drömmen för dem som gör elektronisk musik är paradoxalt nog att få ge ut sina låtar på vinyl. En av anledningarna är att ljudet blir "smutsigare."

– Ja. En vacker dag kommer kanske vår vinyl att hänga här, säger han med ett leende på läpparna och pekar på vinylskivorna på väggen. ●

FAKTA TRANCE

Trancen har sina rötter i techno och house. Basen och rytmiken är från technosidan och melodierna från housen. Var musiken uppstod är oklart.

I Goa i Indien utvecklade brittiska och amerikanska diskjockeys acidhousemusiken till goatrancen i slutet av 1980-talet. Ungefär samtidigt började man i Frankfurt att blanda in melodier i technomusiken.

Här är några stilar inom trance; melodisk trance (vanligaste trancestilen), progressiv trance (en hybrid mellan trance och house), psykedelisk trance (intensiv och hård trance), goatrancen (hård pulserande bas och starka synthar) och chill (en lugn och avslappnande variant av trance).

Lyssna på trance:
www.perpetualtrance.com
Läs mer om trance på:
www.tranceland.org

**"Jag får göra som Skelman:
ställa mat- och sovklockan".
När Fredrik Lindblom skapar
kan han hålla på hela natten.**

Här får låginkomsttagare köpa billiga villor

Frankrike/

Att bli husägare är alla fransmäns högsta dröm. Nu erbjuds de som subventionerade villor. Minister Jean-Louis Borloo la fram projektet i höstas och i början av 2006 skrevs det första kontraktet på i landskapet Auvergne.

I första hand riktar sig projektet till par med två barn och en total årsinkomst under 31 000 euro.

Själva byggkostnaden är begränsad till 100 000 euro med garanterad kvalitet. Till det kommer tomtpriset. Men även tomtmarkspriset kan bli överkomligt.

Fast det kommer då att handla om regioner där markpriset redan ligger lågt i förhållande till Paris och andra storstäder. Därför skrevs det första kontraktet på i Auvergne, i centrala Frankrike, eftersom både markpriser och byggpriser där ligger betydligt under storstadsregionerna.

Bostadsytan ska ligga på max 100 kvadratmeter och rymma tre sovrum, kök, badrum, vardagsrum och finrum. Det finns inga generella ritningar för "Borloo-huset" utan det kan variera efter region och andra förutsätt-

Vanliga villor som denna, dock max 100 kvadratmeter stora, kan fransmännen få köpa till subventionerat pris.

SUSANNE GÄRE

ningar. De som nappar på erbjudandet om billiga villor får hjälp med lån som betalas tillbaka enligt lånevillkoren.

Med sänkt moms på byggarbeten (5,5 procent i stället för 19,6), lägre administrativa kostnader, typ mäklararvoden, och förmånliga lån kan den franska byggbranschen se mycket ljus på framtiden.

Bakgrunden är att antalet hus-

ägare tenderar att minska. Detta på grund av att fastighetspriserna skjutit i höjden och ökat med 70 procent.

Byggbranschens företrädare tror att det är realistiskt att bygga ett hus på mindre än 100 kvadratmeter för 100 000 euro. Ett franskt standardhus ligger i dag på 107 kvadratmeter och byggkostnaden för det är 110 000 euro.

Men det finns andra röster som hävdar att de privatpersoner som går in i projektet kommer att bli besvikna och att "Borloo-husen" inte kommer att växa upp i någon större utsträckning.

SUSANNE GÄRE

Fotnot:

31 000 euro = 290 727 SEK

100 000 euro = 937 829 SEK

(kurs vecka 8)

BÖCKER

Allahs svarta änkor

av Julia Juzik

Dokumentär/ **TTTT**

Vad var det egentligen som hände när 17-åriga Hava Barajeva styrde en lastbil, fullastad med sprängämnen, mot en rysk militärpostering? Julia Juzik, rysk journalist, har sökt svaret bland de så kallade självmordsterroristernas anhöriga och bekanta. Svaret är förskräckligt. Båda sidor i det grymma kriget behöver dem och styr över de vanmäktiga kvinnor som utnyttjas som vapen. **ID**

Mannen under trappan

av Marie Hermanson

Roman/ **TTT**

Fredrik har allt: bra jobb, framgångsrik hustru, två perfekta barn och ett nytt hus. Plötsligt en dag träffar han på en sluskig man som bor i skrubben under trappan i det nya huset – ett möte som får ödesdigra konsekvenser. Intressant, men lite lamt skrivet, om när den perfekta fasaden rämnar. **ID**

SKIVOR

Lordi:

Arockalypse

Hårdrock/ **TTTT**

Finske Lordi och hans kumpaner må se ut som fan själv, sannolikt är de likväl snällare än tomten. Här levererar de svängig, refrängstark lågstadiemetal med varmt hjärta och kvick humor. Den som är uppväxt med Twisted Sister och Ozzy sminkad till varulv har svårt att inte charmas. Att 80-talsikoner som Udo och Dee Snider gästmedverkar gör inte saken sämre. **JS**

Danko Jones:

Sleep is the enemy

Hårdrock/ **TTTT**

Jones sleazerock är digital på så vis att den är antingen 1 eller 0. Av eller på. Eller som han säger: "I rip my nuts of just for you". **JS**

Evergrey:

Monday morning apocalypse

Heavy Metal/ **TTT**

Distade symfonier och twinpedaler som för mig bakåt i tiden till mitt pojkrums sena vinylkvällar. Dock ej i klass med Queensryche. **JS**

Byggjobbare träffad av blix - två gånger

Miami/Visst händer det att blixten slår ner två gånger på samma ställe, eller i samma gubbe. Byggjobbaren Emory Johnson, 54 år, träffades nyligen av blixten för andra gången. Första gången var 1986 när satt han i sin pickup i en korsning och väntade på grönt ljus. Det blev i stället

vitt ljus när blixten slog ner i bilen, men han klarade sig utan skador. För några månader sen var det dags igen när Emory installerade luftkon-

ditionering på ett villabygge i Florida. Blixten slog ner i ett träd och passerade via fönstret in på stegen där han stod. "Det hördes en kraftig smäll, det kändes som om jag brann inuti och sen svimmade jag", berättar Johnson i lokaltidningen S:t Petersburg Times. Efter några timmar på sjukhus var han okej och sa "jag vet inte om blixten förföljer mig eller vad det är frågan om".

”Jag är trött på comeback och revansch eftersom jag alltid har funnits. Det känns som om jag måste säga "PS, jag sjunger också".

Kikki Danielsson, kändis (SvD)

CITAT

”Jag retar en viss typ av människor. Män.”

Peter Settman, tv-kändis (Ica-kuriren)

”Entreprenören är mer än någon annan den som driver utvecklingen framåt. Det är inte politiker, administratörer eller byråkrater som gör det - inte ens chef ekonomer.”

Klas Eklund, SEB:s chefekonom, om vår tids hjältar (entreprenör)

annonsHelpmanv

SÖVANDE PREDIKAN

Lille Oscar är i kyrkan med sin mamma. Han tycker det är långtråkigt och viskar mitt under predikan:

- Vi går hem, mamma!
- Nej vännen, vi sitter här en stund till, viskar mamman.
Efter en stund lu-

tar prästen huvudet i händerna under bön. Då viskar Oscar på nytt.
- Mamma, han har somnat. Nu går vi!

MATLÅDAN

Laxkotlett med gratäng, 3-4 pers.

● 3-4 laxkotletter med ben

● 2 dl naturell yoghurt

● 2-3 pressade vitlöksklyftor

● 1 kryddmätt paprikapulver

Blanda yoghurt, vitlök och paprikapulver. Vänd laxskivorna i röran. Salta och peppra.

JORDÄRTSKOCKSGRATÄNG:

● 4 skalade jordärtskockor

● 5 skalade medelstora potatisar

● 1 näve hackad basilika

● 4 dl mjölk

● 1 dl grädde

① **Riv potatis** och jordärtskockor på rivjärnets grova sida. Ta en tjockbottnad kastrull, lägg i potatis och jordärtskocka. Slå på mjölk och grädde. Salta och peppra.

② **Koka upp under** omrörning ca 3-5 min. Tillsätt basilikan. Slå över gratängen i ugnsfast form, kör i ugnen i 180 grader ca 35 min.

③ **Ta laxen med yoghurt** på och stek i olivolja på båda sidor tills det är gyllenbrunt. Om det är grova laxbitar så kör dem med gratängen ca 5 minuter. Serveras med en fräsch sallad. Smaklig måltid.

MICKE SELANDER

annonsStark
fasadrenov.

SVÅRT HITTA YRKES- UTBILDAT BYGGFOLK

Arbetslösheten är på väg ned för Byggnadsmedlemmar. Det byggs för fullt. Sysselsättningen ökar.

Särskilt glädjande är den fart som byggandet tagit i Norrbotten. Tänk er bara att delar av staden i Kiruna kommer att behöva flyttas liksom järnvägen och väg E:10 genom Kiruna måste få nya sträckningar. Detta kommer att bli byggprojekt att minnas.

Inte bara i Sverige, utan på många ställen runt om i världen, fylls städerna av byggkranar. Det innebär i sin tur att det blir svårt att hitta tillräckligt många byggnadsarbetare. Mer än var fjärde byggföretag säger att det är svårt att hitta yrkesutbildade byggnadsarbetare. Effekterna av krisen på 1990-talet lider vi fortfarande av. Då lämnade över 15 000 unga Byggnadsmedlemmar branschen. **Vi vet att under de närmaste tio åren behöver det rekryteras mellan 40 000-50 000 personer eftersom många går i pension. Det är en utmaning.**

Samtidigt finns det gott om arbetslösa byggnadsarbetare. Vi måste bli bättre på att matcha de arbetssökande med lediga jobb. Ett gott initiativ anordnades av länsarbetsnämnden i Kristianstad. 150 arbetslösa personer fick träffa handläggare från arbetsförmedlingen, representanter från Byggnads, från Sveriges Byggindustrier och från rehabiliteringsföretaget Galaxen. Syftet var att kartlägga vilka ågärder som var nödvändiga för att de arbetslösa skulle komma i arbete. Jag hoppas att det kommer att ske liknande aktiviteter runt om i hela landet.

Byggnads har länge sagt att arbetsmiljön är en prioriterad fråga vid sidan av sänkt arbets-

löshet. Det är även prioriterade frågor i den undersökning som LO gjort bland över 30 000 LO-medlemmar inför valet. **Andra viktiga frågor inför valet, som lyfts upp av LO-medlemmarna, är ett förbättrat anställningsskydd, vikten av kollektivavtalen och en bättre tandvårdsförsäkring.**

För att stärka anställningsskyddet lägger nu regeringen fram ändringar i anställningsskyddslagen och föräldraledighetslagen. Lagförändringen görs för att förstärka tillsvidareanställningen som grunden på den svenska arbetsmarkanden.

I dag är cirka 15 procent av arbetskraften visstidsanställda – till stor del LO-kvinnor. Då blir både arbets- och livsvillkoren otrygga. Det är till exempel svårt att få lägenhetskontrakt eller banklån. En

av de förenklingar som genomförs är att antalet anställningsformer reduceras från sju till fyra. Förstärkningen innebär också ökad möjlighet till företrädesrätt vid återanställning. Ett förstärkt skydd för att förhindra att anställda sägs upp under föräldraledighet införs också.

Det finns i dag en samstämmighet mellan socialdemokraterna, vänstern och miljöpartiet om att visstidsanställningarna måste minska för att skapa en trygg och flexibel arbetsmarknad. Detta är viktiga frågor för oss löntagare som vi ska bära med oss när vi går till valurnorna i september. ●

HANS TILLY

förbundsordförande

Telefon 08-728 48 10

Mobil 070-552 67 40

E-post hans.tilly@byggnads.se

TILLY TYCKER TILL...

... OM VD:NS LÖNETANKAR

● Dagens Nyheter har intervjuat Skanskas vd Stuart Graham. Han vänder sig emot att det finns olika löner för svenskar och exempelvis polacker. Det var precis det striden med företaget Laval i Vaxholm handlade om. Lika lön för lika arbete. Hälsa komparisona på Svenskt Näringsliv det, Graham.

... OM ÄLDSTA FÖRETAGET

● F O Peterson i Göteborg är Sveriges äldsta byggföretag och bildades 1870. Petersons murslev hänger i dag på kontoret och en murslev är också företagets logotyp. Mursleven ska symbolisera den yrkesskicklighet som bevarats i företaget. Som murare förstår jag precis.

... OM ATT TA IN LÄRLINGAR

● Enligt SCB:s arbeidskraftsbarometer är det brist på yrkeserfarna byggt utbildade personer. Men ingen brist på nyutexaminerade. Hallå byggföretag! Ta in lärlingar för att råda bot på bristen!

